

İklim Değişikliğine Bağlı Göç Edenlerin Hukuki Statüsü: Tuvalu Örneği

Legal Status Of Immigrants Due To Climate Change: The Case Of Tuvalu

Nilüfer ÖNEN*

Başvuru Tarihi: 03.07.2022

Kabul Tarihi: 16.10.2022

Makale Türü: Araştırma Makalesi

Özet

İklimin değişmesi; sıcaklığın ve ani hava olaylarının artma sıklığı, buzulların erimesi, deniz seviyesinin yükselmesi, kuraklık gibi birçok çevresel değişimi beraberinde getirmektedir. Bu değişim ekosistemi, insan sağlığını ve gıda güvenliğini olumsuz etkilemektedir. İklim değişikliğinin neden olduğu olumsuz etkilerden dolayı insanlar yer değiştirmek zorunda kalmaktadır. İklim değişikliği ve çevresel felaketlerden etkilenen insanlar göç ederek gittikleri ülkelerden koruma talep etmektedirler. Göç eden bu insanlar literatürde; ‘mülteci’, ‘çevre mültecileri’ veya ‘iklim mültecileri’ olarak yer alsa da 1951 Cenevre Konvansiyonu’na göre mülteci kapsamına girmemektedirler. Makalenin amacı iklim değişikliğinin kısa ve uzun vadede ortaya çıkan etkileri kapsamında çevresel ve iklimsel nedenler ile göç etmek zorunda kalan insanlar için kullanılması gereken kavram eksikliğini incelemektir. Bu kapsamda deniz seviyesinin yükselmesi ile toprakları sular altında kalan Tuvalu ülkesi ele alınarak Tuvalu halkının toprakları için çözüm arayışları ve olası bir kitlesel iklim göçünde göçmenlerin statüsü analiz edilecektir.

Anahtar Kelimeler: Tuvalu, İklim Değişikliği, İklim Mültecileri.

Abstract

Climate Change brings about many changes such as rising temperature and sudden weather events, the melting of glaciers, rise of sea level. This change, affects negative human health and security of agriculture. People have to move from about negative effects cause of climate change. People affected by climate change and environmental disaster demand protection from the countries they migrate. Although this immigrants classified as ‘refugee’, ‘environmental refugees’ or ‘climate refugees’ in the literature, they are not included in the scope of refugees according to the 1951 Geneva Convention. In this context, addressing the challenging island loss issue as a consequence of sea level rising at Tuvalu country as well as the impact on its inhabitants and their seeking land and furthermore facing possible migration of its population in mass figures and immigrant status will be analyzed. The purpose of this article is to analyze the conceptual inadequacy to demonstrate the reasons why people have to migrate because of environmental and climatic changes, which results from climate change in both the short and the long term.

Keywords: Tuvalu, Climate Change, Climate Refugees.

Giriş

Gelişen endüstrileşme küresel iklim değişikliğinin baş nedeni olarak gösterilmektedir. Sanayi devriminin beraberinde getirdiği kentleşme, fosil yakıt kullanımı ve ormansızlaştırma faaliyetleri günümüzün büyük

* İstanbul Aydın Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Uluslararası İlişkiler ve Terörizm Araştırmaları, Yüksek Lisans Mezunu, niluferonen@stu.aydin.edu.tr, ORCID: 0000-0003-4876-0247

tehditlerinden olan iklim değişikliğine zemin hazırlamıştır. İklim değişikliği artan sıcaklıklar, ani gelişen hava olayları, buzulların erimesi, kuraklık, deniz seviyesinin yükselmesi gibi değişimlere neden olmaktadır. Bu olayların bazıları (hortum, fırtına, sel vb.) ani gelişmekte iken bazıları (çölleşme, deniz seviyesinin yükselmesi vb.) uzun vadede ortaya çıkmaktadır (Brown, 2008: 9-10). İklimsel meseleler, ulusal güvenlik yaklaşımlarında askeri olmayan tehditler kapsamında konuşulmaya başlanmış ve çeşitli organizasyonlar iklim değişikliği ile mücadele için eylem planları hazırlamıştır. İklim değişikliğinin neden olduğu çevresel değişimler ve afetler, insanların güvenliği başta olmak üzere yaşam kalitesine olumsuz etki etmektedir. İnsanlar doğal yaşam alanlarının bozulması halinde yer değiştirmek zorunda kalmaktadır. İklim koşulları nedeni ile zarara uğrayan kimi kişiler, sınır aşmadan kendi ülkeleri içinde yer değiştirebilmektedir. İklim olayları nedeni ile ülkeleri tamamen yok olma tehlikesi altında olan kimi kişiler ise bir başka ülkeye göç etmek zorunda kalmakta ve bir daha geri dönemeyebilmektedirler. Sığınma arayışına giren göçmenler, göç etme nedenlerinden dolayı mülteci statüsü kapsamına alınamamakta ve bu kişiler için kavramsal bir birlik sağlanamamaktadır. Çevresel ve iklimsel nedenlerle buldukları yerden göç etmek zorunda olan kişiler için kaynaklarda; 'iklim mültecisi', 'çevresel nedenlerle yerinden edinmiş kişiler', 'çevre mültecisi', 'ekolojik mülteci' gibi farklı kavramlar kullanılmaktadır¹ (İrdem vd., 2015: 82-84).

Küresel ısınmaya bağlı iklim değişikliği bölgesel olmaktan çıkmış küresel bir sorun haline gelmiştir. Yukarıda sıralanan iklimsel koşullardan dolayı yaşanan olumsuzluklar insan yaşamını etkileyecek zincirleme bir reaksiyon oluşturmaktadır. Bunlardan biri de sıcaklık artışlarının yükselmesi ile eriyen buzulların deniz seviyesini yükseltmesidir. Küresel ısınmanın neden olduğu deniz seviyesindeki kademeli yükselme ada devletleri başta olmak üzere kıyı şehirlerini de tehdit etmektedir. Günümüzde, suların yükselmesinden etkilenen pasifik adalarındaki insanlar deniz seviyesine altı ile on metre arası mesafede yaşamaktadırlar (Çeber, 2018). Deniz seviyesi yükselmesinin etkileri görece daha yavaş bir şekilde ortaya çıksa da kademeli olarak gelişen bu olaylar nedeni ile göç eden insanların, ani gelişen hava olayları nedeniyle göç eden insanlardan sayıca daha fazla olacağı düşünülmektedir. Çünkü deniz seviyesinin yükselmesi insanların vatansız kalması ile sonuçlanabilecek bir durumdur (Gemenne vd., 2014: 65). Fotoğrafçı ve film yapımcısı olan Sean Gallagher, 2019 ayında ziyaret ettiği Tuvalu adasından fotoğraflar çekmiş ve oradaki halk ile iklim değişikliğinin etkileri üzerine konuşmalar yapmıştır. CNN editörlerinden Kyle Almond bu fotoğrafların oluşturduğu yazı dizisinin başlığını 'Tuvalu'yu haritada bulmakta size iyi şanslar' olarak servis etmiştir (Almond, 2019). Almond'un başlığının sebebi Tuvalu'nun küçük bir ülke olmasından veya daha az biliniyor olmasından değil, deniz seviyesinin yükselmesi ile şimdiden bir adasının battığı ve gün geçtikçe sular altında kalmaya devam eden toprakları nedeniyledir.

Pasifik'te dokuz takımadadan oluşan Tuvalu, iklim değişikliği nedeni ile her yıl yüzlerce göç vermekte ve kalan vatandaşları için çözüm yolları aramaktadır. Makale'nin amacı iklim değişikliği ve bu değişikliğin göç üzerindeki etkisini araştırırken iklim şartlarından hali hazırda etkilenmeye başlayan ülkelerin çözüm arayışları ve çağrılarını incelemektir. Bu kapsamda Tuvalu ülkesi ele alınarak Tuvalu Hükümeti'nin, sivil toplum kuruluşlarının, vatandaşlarının eylemlerine ve söylemlerine yer verilmiştir. Çalışmanın ilk bölümlerinde iklim değişikliği ve göç kavramlarının üzerinde durulmuş, literatürdeki anlam karmaşasına değinilmiştir. Kavramsal çerçevenin ardından iklimsel nedenlerle göç eden kişilerin hukuki statüsü tartışılmış ve 1951 Cenevre Sözleşmesi ile bölgesel mevzuatlara yer verilerek konunun genel hatları çıkarılmaya çalışılmıştır. Çalışmanın son bölümünde iklim göçü ile zorlu bir mücadele yürüten Tuvalu ülkesi analiz edilmiş ve ülkenin kademeli olarak yaşadığı iklim sorunun sonuçları belirtilmiştir.

İklim Değişikliği ve Göç

İklim; yeryüzünün herhangi bir bölgesinde uzun yıllar boyunca gözlemlenen hava koşullarının yaşanma sıklığı, zamansal dağılımı ve değişkenlik çeşitlerinin birleşimi olarak tanımlanabilmektedir. Hava koşullarını belirleyen ana unsur Güneş'ten gelen enerji miktarıdır. İklim her ne kadar hava koşullarının tümü olarak tanımlansa da denizler, karalar ve buralarda yaşayan canlılar iklim sistemi içerisinde önemli bir etkiye sahiptir. Sözü edilen bu etkenlerin arasındaki etkileşimler iklim sistemini oluşturmaktadır (Kurnaz, 2019: 18-19). İklim, yeryüzünün

¹Bu makalede iklimsel nedenlerle göç etmek zorunda kalan kişiler için 'iklim mültecisi' kavramı kullanılmıştır.

oluştugu tarihten itibaren doğal değişimler yaşamıştır fakat 1900'lü yıllardan bu yana antropojenik etkilerin devreye girdiği bir dönemin başladığı görölmektedir. Uluslararası bilim dünyası, son yüzyılda insan faktörlü küresel ısınmadan kaynaklı bir iklim değişikliği yaşandığını ve bu değişikliğin devam edeceği konusunda fikir birliği içerisinde. Küresel iklim değişikliği kavramı, uluslararası bir sorun olarak ilk kez 1992 yılında Rio Dünya Çevre Zirvesi'nde ele alınmış ve literatürde daha geniş bir yer bulmaya başlamıştır. İklim üzerindeki insan etkisini ve iklim değişiminin dünya üzerindeki risklerini değerlendirmek amacı ile Dünya Meteoroloji Örgütü ve Birleşmiş Milletler (BM) Çevre Programı tarafından kurulan IPCC (Hükümetlerarası İklim Değişikliği Paneli Intergovernmental Panel on Climate Change – IPCC), iklim değişikliğine ilişkin bilimsel kanıtları raporlamaktadır. IPCC'ye göre; iklim özelliklerinde doğal iç süreçlerden, dışsal zorlayıcı unsurlardan ve insan kaynaklı olarak on yıl ve daha fazla sürede gerçekleşen değişime 'iklim değişikliği' denmektedir (Intergovernmental Panel on Climate Change, 2007, s. 943).

İklim Değişikliği Alanında Ortak Çabaların Desteklenmesi Projesi'nin göre ise iklim değişikliği; kullanılan fosil yakıtlar, arazi kullanımındaki değişiklikler, ormansızlaştırma ve sanayi gibi insan etkileri ile salınan sera gazı artışının sera etkisini arttırması sonucunda yerkürenin ortalama sıcaklığının artması ve iklimde oluşan değişikliklerdir (İKLİMİN, ty: 1). İklim değişikliğine ilişkin Birleşmiş Milletler İklim Değişikliği Çerçeve Sözleşmesi² ve Kyoto Protokolü olmak üzere iki temel uluslararası düzenleme bulunmaktadır. 193 ülkenin taraf olduğu Birleşmiş Milletler İklim Değişikliği Çerçeve Konvansiyonu 21 Mart 1994 tarihinde yürürlüğe girmiştir. Konvansiyon, iklim değişikliği ile ilgili devletler arasında iş birliğini teşvik etmektedir. Sözleşmenin nihai amacı; iklim sistemi üzerindeki insan kaynaklı tehlikeyi önlemek olarak belirlenmiştir (Türkiye Cumhuriyeti Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı 1, t.y.). Kyoto Protokolü³ ise devletlere sera gazı emisyonunu sınırlama yükümlülüğü getirmiştir. Protokol ile ağaçlandırma ve yeniden ormanlaştırmanın teşvik edilmesi, sürdürülebilir, yeni ve yenilenebilir enerji türlerinin teşvik edilmesi kararlaştırılmıştır (Türkiye Cumhuriyeti Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı 2, t.y)

Küresel ısınmaya bağlı gerçekleşen iklim değişikliği sel baskınlarına, kuraklık ve çölleşmeye, fırtınalar ve kasırgalara, deniz seviyesinin yükselmesine neden olmaktadır. Yaşanan iklim değişikliği nedeni ile meydana gelen bu olumsuz koşullar doğrudan insan hareketleri ile etkileşimdedir. Kötüleşen çevresel koşullar nedeni ile yaşadıkları bölgeden uzaklaşmak zorunda kalan kişiler göç etmek durumunda kalmaktadır (Bilben, 2019: 337). İklim değişikliğinin insan yaşamı üzerindeki etkisi için Pasifik Okyanusu'nun ısınması ile meydana gelen ve oluşan ani hava olaylarını ifade eden El Nino örneğini vermek yararlı olacaktır. Üç ile beş yılda bir meydana gelen El Nino döneminde; atmosfer basıncının azalması veya artması sonucunda tayfunlar, hotumlar, aşırı yağışlar veya uzun süren kuraklıklar oluşmaktadır. Pasifik Okyanusu ve Amerika Kıtası'nın etkilendiği bu dönemlerde insanlar bazı bölgelerde aşırı yağışlar nedeni ile sellerle boğuşmakta, bazı bölgelerde ise kuraklık nedeni ile zorluk yaşamaktadırlar. Sel sularının taşıdığı insan ve hayvan atıklarının insanların kullandığı sulara karışması ile hastalıklar yayılmakta ve bu bölgelerde yaşayan insanların sağlığını tehdit etmektedir. Birbirini etkileyen reaksiyonlar nedeni ile yaşamı olumsuz etkilenen bu bölgelerdeki insanlar yaşam alanlarını terk etmeyi ön plana çıkarmaktadırlar (Akalin, 2012: 56).

Yukarıda bahsedilen iklim değişikliğinin neden olduğu çölleşme, seller, kasırga ve fırtınalar gibi çevresel sorunlar nedeni ile gerçekleşen göç hareketine 'iklim göçü' denmektedir. 'İklim mültecisi' kavramı ise yaşanan iklim değişikliği ile bağlantılı olarak göç eden kişilere denmektedir. Çevresel sorunlarla ve iklim değişikliğinin getirdiği sonuçlarla mücadele eden insan hareketlerinin incelenmesi 1980'lerde başlayan çevre sorunlarına yönelik araştırmalar ile artış göstermiştir (Ziya, 2012: 230-231). Nicholas Stern 2007 yılında yazdığı kitabında; 21. yüzyılın başında milyarlarca insanın, iklim kaynaklı olarak kitlesel boyutta göç edeceği öngörüsünde bulunmuştur. Nitekim bilimsel araştırmalara göre 2050 yılında 200 milyon kişinin iklim göçmeni olacağı tahmin edilmektedir (İKLİMİN, ty.: 12). IPCC raporlarına göre; yüz milyonlarca insanın göç etmesine neden olan iklim değişikliğinin etkileri doğrudan olacaktır ve iklim göçü, etkilerini küresel çapta gösterecektir (IPCC, 2013-2014). Seller, volkanlar, depremler, hava ve su kirliliği gibi nedenlerle yaşadığı yerden ayrılmak zorunda

²Sözleşmenin tam metni için; https://webdosya.csb.gov.tr/db/iklim/webmenu/webmenu12421_1.pdf

³Protokolün tam metni için; https://webdosya.csb.gov.tr/db/iklim/editedosya/kyoto_protokol.pdf

kalan insanlar için kullanılan çevresel mülteciler kavramı, sıklıkla iklim mülteciliği kavramı ile eş anlamlı kullanılmaktadır. Ancak çevresel mülteciler doğal afetler nedeni ile yerinden olan insanları kapsayan daha geniş bir kavramdır.

Göç kavramının iklimsel faktörlerin etki alanı içinde incelenmesi yakın bir geçmişe sahiptir. İklim mülteciliği tanımı ilk olarak 1985 yılında BM Çevre Programı tarafından hazırlanan bir raporda Essan El-Hinnawi tarafından ifade edilmiş ve kamuoyunun ilgisini çekmiştir. Yayımlanan rapordan sonra tartışılmaya başlanan iklimsel göçler için maksimalist yaklaşıma sahip olanlar iklimsel faktörleri doğrudan göçün nedeni olarak görürken minimalist yaklaşıma sahip olanlar iklimsel faktörler ile göç olgusunun arasında doğrudan bir ilişki olmadığını savunmaktadırlar. Lübken'e göre ise bu ilişki günümüz şartlarına göre değerlendirilecek olursa maksimalistlerin ortaya koyduğu iklimsel göç olgusu daha ağır basmaktadır (Lübken, 2012: 5-6). İklim şartlarının değişmesi ile insan ihtiyaçlarına karşı yetersiz kalan üretim faktörleri, yaşam alanlarının olumsuz etkilenmesi, buna bağlı bölgesel çatışmaların çıkması; iklim değişikliği ve göçün iç içe ele alınması gereken kavramlar olduğunu göstermektedir. Bu durumda Lübken'in de destek verdiği maksimalistlerin yaklaşımları daha doğru tespitleri barındırmaktadır.

Kniveton'a göre iklim değişikliğinin göç üzerindeki etkilerini anlamak için sosyo-kültürel çevrelerini bırakarak bir başka bölgeye gitmek zorunda kalan insanların bilişsel süreçlerini incelemek zaruridir. İklim değişikliğine göç ile cevap veren bu insan toplulukları çevresel faktörlerle baş eden bir adaptasyon stratejisi geliştirmişlerdir (Kniveton vd., 2008: 57). Uluslararası Göç Örgütü'nün 2014 yılında yayınladığı raporunda iklim değişikliğinin göç hareketlerini üç farklı şekilde etkileyeceği belirtilmiştir. Bunlardan ilki; daha sık ve ani değişen iklim değişikliğine bağlı doğal afetler nedeniyle oluşacak insan hareketliliği, ikincisi; iklim değişikliğinin gıda, su, sağlık üzerindeki etkisine bağlı geçim sıkıntısı nedeniyle yaşanacak olan insan hareketliliği, üçüncüsü; azalan doğal kaynaklar nedeni ile oluşabilecek çatışmaların oluşturacağı insan hareketliliğidir. Örgüt raporlarına göre iklim değişikliğinin sonuçları her bölgede farklı etkiler yaratırken yarattığı bu etkilerin en büyük sonucu göç hareketleri olmaktadır (IOM, 2014: 1).

İklim değişikliği sonucunda meydana gelen olumsuz koşullar doğrudan insan yaşamını etkilemektedir. Kötüye giden ve değişen çevresel koşullar nedeni ile buldukları bölgede yaşamlarını idame ettiremeyecek olan kişiler göç etmek zorunda kalmaktadır. Bu göç hareketlerini, hızlı ve ani gelişen olgulara bağlı göçler, aşamalı veya yavaş gelişen olgulara bağlı göçler olarak ele almak gerekmektedir. Hızlı ve ani gelişen olgular; kısa zaman içerisinde gerçekleşen fırtına, kasırga sel gibi afetlerdir. Gerçekleşen bu afetler, altyapı ve mülkiyetlere zarar vermekte, can kaybına neden olmaktadır. Bunun gibi afetler sonrası yaşanan göçler genellikle olay sonrasında o yerin boşaltılması şeklinde gerçekleşmektedir. Yavaş ve aşamalı gerçekleşen olgular ise uzun vadede ortaya çıkan çevresel bozulmalardır. Kuraklık, okyanus asitlenmesi, toprağın bozulması ve deniz seviyesinin yükselmesi; etkilerin daha yavaş kendini gösterdiği durumlardır (Bilben, 2019: 338). Ancak yavaş başlayan etkiler nedeniyle yerinden edilen kişi sayısının ani değişimler sonucu yerinden olan insanlardan daha fazla olacağı düşünülmektedir (Gemenne et al, 2014: 65). Makalenin konusu gereği takip eden bölümlerde deniz seviyesinin yükselmesi ile ilintili göç hareketi daha detaylı ele alınacaktır.

Deniz Seviyesinin Yükselmeye Bağlı Göç Hareketleri

Denizler atmosfer kadar karmaşık bir ekosistemden oluşmakta ve devamlı hareket halindedir. Bu hareket sıcaklık farklılıklarının yanında tuzluluk farkından da kaynaklanmaktadır. İklim değişikliğinin denizler konusunda en çok gündeme gelen etkisi deniz seviyesindeki yükselmelerdir. Ortalama deniz düzeyi yüksekliğinin karadaki sabit bir noktaya göre konumuna ortalama 'deniz seviyesi' denir (Ergin, ty: 1) Deniz seviyesindeki yükselme; buzulların erimesi, yağış rejimindeki değişiklikler ve genleşme olarak üç ana nedene dayanmaktadır. Dünyadaki buzullar, deniz ve kara üzerindeki buzullar olmak üzere ikiye ayrılmaktadır. Deniz üzerindeki buzulların onda dokuzu denizin altında onda biri denizin üstünde olduğundan bu buzulların erimesi deniz seviyesini milimetrelilik artış olarak etkilemektedir. Deniz seviyesindeki artışa asıl etki eden tamamı karanın üzerinde bulunan kara buzullarıdır. Grönland ve Antarktika buzulları erimedenden kopup parçalar halinde okyanusa düşse dahi suların yükselmesine etki etmektedir. Bu nedenle sıcaklıkta yaşanabilecek en küçük farklar buzulların erimesine doğrudan etki ederek deniz seviyesinin yükselmesine neden olmaktadır. Deniz seviyesinin

yükselmesindeki bir diğer unsur ise ısınan deniz suyundaki genleşmedir. Isınan deniz suyu aşağıdaki tabakaya yönelik genleşemediğinden yukarı doğru genişleyerek deniz seviyesini yükseltmektedir. 2019 yılındaki verilere göre; küresel ısınmanın denizlerdeki ilk 100 metreyi ısıttığı görülmekte ve genleşme nedeni ile olan seviye artışının üç milimetre olduğu ifade edilmektedir (Kurnaz, 2019: 111-112). Isınmanın zamanla okyanusun daha derinine ulaşması halinde gerçekleşecek genleşme ve buna bağlı olarak uzun bir süreç içerisinde yaşanacak erime olayı, dünya sıcaklık ortalamasının sabitlenmiş olması halinde dahi devam edecektir (Bilben, 2019: 344). Anlaşılacağı üzere ortalama atmosfer sıcaklığının artması, doğrudan deniz seviyesinin yükselmesine etki etmektedir.

Hükümetlerarası İklim Değişikliği Paneli'nin Ağustos 2021'de yayınladığı altıncı raporunda; dünya yüzeyindeki sıcaklığın 2011 – 2020 yılları arasında 50 yıllık periyottan daha hızlı arttığı ifade edilmiştir. Buna bağlı olarak deniz seviyesindeki yükselme oranının da 1901 – 1971 yılı ile karşılaştırıldığında üç katına çıktığı kaydedilmiştir. Aynı tarihli raporda; okyanus suyunun ısınması ile birlikte 1990'lardan bu yana eriyen buzulların, deniz seviyesini bu yüzyılın sonuna kadar iki metre 2150 yılına kadar ise beş metre yükselteceği belirtilmiştir. Bilim insanlarının tahminlerine göre; yakın geçmişte yüzyılda bir kez meydana gelen deniz seviyesi olayları artık daha az yıl aralıkları ile meydana gelecektir. Rapor, milyonlarca insanın sel tehdidi altında yaşamasına neden olacak bu seviye değişiminin insan güvenliği için sorun olacağını ifade etmektedir (IPPC Sixth Assessment Report, 2021: 122). Raporun değindiği güvenlik sorunundan kaçış, diğer ifade ile göç, bir başka güvenlik sorununu ortaya çıkarmaktadır.

National Geographic, 2013 yılında yaptığı bir araştırmada tüm buzulların erimesi halinde deniz seviyesinin 216 fit yükseleceğini belirterek bu durumda hangi ülke veya şehirlerin sular altında kalacağına dair tahminlerde bulunmuş ve derginin o sayısında tüm buzullar eridiğinde dünyanın nasıl görüneceğine dair görseller yer almıştır. Derginin yaptığı araştırmaya göre; deniz seviyesinin yükselmesi ile birlikte sular altında kalacak olan yerlerden bazıları; Hollanda, İskenderiye, Kahire, Venedik, Londra ve Karayip kıyılarıdır (nationalgeographic.com, 2013). Kulp ve Strauss'un yaptığı çalışmaya göre; 2050 yılına kadar yaşanacak olan deniz seviyesindeki artış 300 milyondan fazla insanın topraklarını işgal edecektir. Sular altında kalacak olan topraklardaki insan sayısı Çin ve Hindistan'da otuz milyona yakın, Endonezya'da yirmi iki milyona yakın, Vietnam, Filipinler ve Japonya'da on milyona yakın olacağı tahmin edilmektedir (Kulp ve Strauss, 2019). ABD merkezli bir organizasyon olan Climate Central, CoastalDEM olarak adlandırılan bir dijital yükseklik programı geliştirmiştir. 2020 yılında piyasaya sürülen bu program, yıllara göre su seviyesi yüksekliğinin kıyı taşkın risklerini hesaplamakta ve bu bölgelerin haritasını çıkarmaktadır (Climate Central 1, 2020). Kıyı Riski Tarama Aracı, sel ve deniz artış tahminlerini yıl, su seviyesi ve yükseklik veri seti olarak üç farklı harita ile kullanıma sunmaktadır. Hangi bölgelerin risk altında olduğunu öğrenmek isteyen herkes Climate Central'ın resmi internet sayfasından bu uygulamaya güncel bir şekilde ulaşabilmektedir (Climate Central 2, 2020).

Deniz seviyesinin yükselmesi nedeniyle özellikle küçük ada devletlerinde verimli toprak, tatlı su ve ekosistem kayıpları gerçekleşmeye başlamıştır. Tuzluluk seviyesi nedeni ile tarım yapılamayan araziler ve su altında kalan toprak kayıpları nedeni ile insanlar göç etmek zorunda kalmaktadır (Stabinsky & Hoffmaister, 2012: 2, Allgood ve McNamara, 2017). Çoğu bölgesi deniz seviyesinin altında olan Kiribati, 2050 yılında başkentinin tamamının sular altında kalacağı tahmin edilen devletlerden biridir. Suların yükselmesine karşı duvar örme girişimlerinin sonuçsuz kalacağını bilincinde olan halk yaşadığı bölgeyi tahliye etme sürecini başlatmış durumdadır (Ni, 2015: 335-335). Deniz seviyesinin yükselmesinden etkilenen Maldivler'de ise önlem olarak iki km uzunluğunda bir yapay ada inşa edilmeye başlanılmış olsa da halk diğer ülkelere göç etmenin tek seçeneği olduğunu dile getirmektedir (Gunther, 2010). Bir önceki örneklere benzer şekilde Papua Yeni Gine hükümeti de deniz seviyesinin yükselmesi sonucu Carteret Adaları'nın 2020 yılına kadar kademeli olarak boşaltılmasını planlamış ve buradaki nüfusun Bougainville çevresine yerleştirilmesi için fon ayırmıştır (Challen, 2010: 35).

Yukarıda bahsedilen ada ülkelerinden biri olan Tuvalu, 2001 yılından itibaren Yeni Zelanda ve Avustralya'ya göçler vermeye başlamış ancak bu ülkelere mülteci olarak girmeleri bakımından olumsuzluklarla karşılaşmışlardır. Son bölümde ayrıntılı olarak ele alınacak olan Tuvalu halkı için günümüzde kalıcı olarak taşınabileceği bir toprak parçası gerekmektedir. Bu bağlamda zorunlu olarak yerinden olan göçmenler, mülteci

kabul edilip edilmeyeceklerine dair statü sorunu ile karşılaşmaktadırlar.

İklim Mültecilerin Hukuki Statüsü

Küresel göç olgusuyla birlikte yerlerinden edilen bireylerin hukuki durumlarını belirlemek veya bir düzene sokmak için farklı koruma statüleri geliştirilmiştir. Bu statüler, yerinden olan kişilerin temel haklarını güvence altına almayı hedeflemektedir. İklim mültecilerinin hukuki statüsüne değinmeden önce göçmen, sığınmacı ve mülteci gibi uluslararası düzeyde tanınan koruma statülerine kısaca değinmek faydalı olacaktır. Göçmen kavramının uluslararası ölçekte evrensel olarak kabul edilen bir tanımı bulunmamaktadır. Uluslararası Göç Örgütü'nün tanımına göre 'göçmen'; uluslararası bir sınırı geçerek veya bir devlet sınırı içerisinde yer değiştiren kimselerdir. Örgüt, kişinin hukuki statüsü, yer değiştirme hareketinin isteyerek veya zorunlu olması, yer değiştirme sebepleri ve gidilen yerdeki kalış süresini dikkate almadan yer değiştiren herkesi göçmen olarak tanımlamaktadır. Dolayısıyla bu tanıma göre göçmen, yer değiştiren kişinin hür iradesi ile göç etmeye karar vermesi demektir (Özdal ve Tutan, 2018: 11; IOM, 2021) Göçmenden farklı olarak sığınmacı ise ilgili ulusal veya uluslararası belgeler çerçevesinde bir ülkeye mülteci olarak kabul edilmek isteyen ve başvuru sonucunu bekleyen kişidir (The Un Refugee Agency, ty.).

Yukarıdaki sözü edilen tanımlarla sıklıkla karıştırılan mülteci kavramının küresel yasal araçları, 1951 tarihli Mültecilerin Hukuki Durumuna İlişkin Cenevre Sözleşmesi ve 1967 tarihli Mültecilerin Hukuki Statüsüne İlişkin Protokol'üdür. Yapılan tüm tanımlar bu sözleşme ve protokollere uygun olarak yapılmaktadır. 1951 Cenevre Sözleşmesi'nin 1. maddesinde mülteci; ırkı, dini, belirli bir toplumsal gruba tabi olması ya da siyasi düşünceleri nedeni ile zulme uğrayacağından korktuğu için vatandaşı olduğu ülkenin dışında bulunan, korku nedeni ile vatandaşı olduğu ülkeye dönemeyen veya dönmek istemeyen kişidir. Sözleşmenin kısım A, madde 1'de yapılan mülteci tanımı 1 Ocak 1951'den önce meydana gelen olaylar sonucu ifadesi ile başladığından sözleşmeye taraf olan devletler, bu ifadenin kapsamını belirten beyanda bulunmuşlardır (Text of the 1951 Convention Relating to the Status of Refugees, 1951: 14) Mültecilerin Hukuki Statüsüne İlişkin 1967 Protokolü'nde tarih ve coğrafya sınırlandırılması kaldırılmış ve mülteci tanımında düzenleme yapılmıştır. Bu düzenlemeye göre; "ırkı, dini, tabiiyeti, belirli bir sosyal gruba mensubiyeti ve siyasi görüşleri yüzünden haklı bir zulüm korkusu nedeniyle vatandaşı olduğu ülkenin dışında bulunan ve söz konusu korku yüzünden ilgili ülkenin korumasından yararlanmak istemeyen kişi" 'mülteci' olarak kabul edilmektedir (Text of the 1967 Protocol Relating to the Status of Refugees; Özdal ve Tutan, 2018: 15). Mülteci tanımı incelendiğinde zulmün; ırk, din, tabiiyet, bir gruba mensup olma ve siyasi düşünce olarak beş nedeni bulunmaktadır. Görüldüğü üzere 1951 Birleşmiş Milletler Sözleşmesi ve 1967 Protokolü, mülteci statüsünün belirlenmesine ilişkin bir çerçeve oluştursa da çevresel faktörlerle ilgili yerinden olan kişiler konusunda ayrıntılı bir açıklama getirmemiştir.

1951 Cenevre Sözleşmesi'nde iklimsel veya çevresel faktörler nedeni ile göç eden kişilere açıklama getirilmese de 1985 yılında Birleşmiş Milletler Çevre Programı'nın raporunda; doğal veya insan kaynaklı çevresel bozulma nedeni ile yaşam kalitesi tehlikeye düşen, yaşadığı yerden geçici veya sürekli ayrılan kişilere çevresel mülteci denmiştir. (Bierman ve Boas, 2010: 62). Norman Myers, çevresel ve iklim mültecilerini; alışılmış olmayan iklim olayları nedeni ile yaşadığı ülkede güvenli bir hayat sürdüremeyecek kişi olarak tanımlamaktadır (Myers, 2001: 167). Lester Brown ise deprem, sel baskını, kuraklık, tsunami gibi felaketlerin insan yaşamını tehdit etmesi üzerine hayatta kalabilmek için başka ülkelere göç eden kişilere ekolojik mülteciler kavramını kullanmıştır (İnal, 2012). Yukarıdaki yazarlar gibi Bier ve Boas da iklim mültecisini ani ve uzun vadede değişen kuraklık, su baskısı, deniz seviyesinin yükselmesi, şiddetli fırtına ve benzeri iklimsel etkilerden en az birinden etkilenen ve ülkesini terk etmek zorunda olan kişi olarak tanımlamaktadır (Bierman ve Boas, 2010: 67).

İklim mültecisi, çevresel mülteci, ekolojik mülteci, çevresel yer değiştirenler ifadelerinin aslında aynı şeyi ifade ettiğini belirten Gaelle Perrault⁴, tüm bu kavramların nedenini doğal ve beşeri nedenlerle yaşadıkları yeri terk etmek zorunda kalan kişileri temsilen söylediğini ifade etmektedir (Tekin, 2020: 318).

⁴Gaelle Perrault'un "Les Oubliés du Droit : les Réfugiés Climatiques" adlı çalışmasına erişim sağlamadığından Esra Tekin'in, Uluslararası Hukuk Bağlamında İklim Mültecilerinin Korunması Sorunu adlı makaledeki ifadeler esas alınmıştır.

Yukarıda verilen tanımlar kapsamında göçmen ve mültecilerin hukuki statülerinin farkı üç temel ayrıcı özellikle ortaya konmaktadır. Bunlardan ilki kişinin uluslararası sınırı geçip geçmemesi, ikincisi kişinin uluslararası korunmaya muhtaç olup olmaması, üçüncüsü ise bulunduğu yerden göç etmesinin sebebidir. Mülteciler; baskı, korku gibi zorlayıcı sebepler neticesinde zorunlu olarak göç ederken göçmenler daha iyi yaşama koşullarına sahip olmak için kendi istekleri ile göç etmektedirler. Mülteciler, mal varlıklarını geride bırakarak güvenli bir ülkeye iltica ederken, göçmenler ekonomik anlamda daha rahat yaşayabilmek için göç etmektedirler. Mülteciler, zorlayıcı koşullar nedeni ile yer değişikliği yaparken zorlu şartlarda yolculuk yaparken göçmenler olanağı dâhilinde yolculuk yapmaktadırlar (Ziya, 2012: 234). Mülteciler ülkelerini terk etmelerinden itibaren vatandaşı olduğu ülkenin korumasından faydalanamamaktadır ve uluslararası korunmaya ihtiyaç duymaktadırlar. Göçmenlerde ise durum bundan farklı olarak, uyuşunu taşıdıkları ülkenin diplomatik korumasından faydalanmaya devam etmektedirler (Özdal ve Tutan, 2018: 18). Mülteci ve göçmen arasındaki tanım karmaşasını önlemek için iki kavram arasındaki ayrım 2016 yılında Birleşmiş Milletler Kurulu tarafından Mülteciler ve Göçmenler için New York Deklarasyonu'nda kabul edilmiştir (A/RES/71/1, 2016). Verilen bilgiler değerlendirildiğinde her mülteci kişi göçmen olarak kabul edilmektedir ancak her göçmen kişi mülteci olmamaktadır. Günümüzde çevre felaketlerinden veya iklim değişikliğinden etkilenen kişiler de ülkelerini terk ederek diğer ülkelerden koruma talep etmektedirler. Bu kişiler iklim mültecileri olarak adlandırılırsalar da 1951 Cenevre Sözleşmesi kapsamında mülteci tanımına girmemektedirler. Bu kişilere bazı devletlerin yasalarında tamamlayıcı koruma ve geçici koruma sağlanabilirken bazı devletlerin yasal düzenlemelerinde herhangi bir koruma bulunmamaktadır.

Avrupa Birliği'nin hukuki belgelerinde iklim mültecilerine ilişkin bir hükmün olmadığı görülmektedir. Ancak iklim mültecilerinin tanınması yönündeki sivil toplum kuruluşlarının baskısı ile Avrupa Birliği Konseyi 20 Temmuz 2001'de Geçici Koruma Yönergesi hazırlamıştır. Avrupa Birliği bu yönergede bölgesel şiddet veya silahlı çatışmadan etkilenen, insan haklarının sistematik olarak ihlaline uğrayan kişileri yerinden edilmiş kişiler olarak kabul etmiş ve bu kişilerin geçici koruma kapsamına alınabileceği belirtilmiştir. Yönergede iklim veya çevresel sorunlardan dolayı yerinden edilmiş kişilerden bahsedilmemiştir fakat yedinci maddede üye devletlerin geçici koruma statüsünün kapsamını genişletebileceklerine yönelik bir hüküm yer almıştır (Official Journal Of The European Communities; 12). Bu durumda iklim mültecilerinin bu kapsamda koruma altına alınmasının mümkün olacağı düşünülebilir.

İklim mültecilerini korumak için ulusal hukuklarında düzenleme yapan devletlerden İsveç; 2006 yılında yürürlüğe giren 2009 yılında bazı maddelerinin değiştiği İsveç Yabancılar Kanunu'nda mülteci tanımının dışında 'mülteci statüsü dışında başka bir yolla korunmaya ihtiyacı olan kişiler' (persons otherwise in need of protection) başlığını açmıştır. Kanunun 4. Bölümünün 2. maddesine göre; insan hakları ihlalleri nedeni ile ülkesini terk etmek zorunda kalan kişilerin yanında çevresel felaketler nedeni ile de ülkesine dönemeyen, ülkesinden ayrılmak zorunda kalan kişilere de koruma sağlamaktadır. Bu koruma mülteci koruması dışında olup vatandaşı olduğu ülke dışında bulunan yabancıları kapsamaktadır. Anlaşılabileceği üzere İsveç, iklim değişikliği nedeni ile göç etmek zorunda kalan kişilere mülteci statüsünün dışında bir koruma sağlamaktadır. Ulusal hukukunda doğal afetzedeler için geçici koruma statüsü veren bir diğer devlet Amerika Birleşik Devletleri'dir. ABD'nin geçici koruma statüsü verdiği üç koşuldan biri sel, kuraklık ve benzeri çevresel felaketlerden dolayı yaşam koşullarının uygunsuz olması ve bir devletin çevresel felaketler nedeni ile ülkeye dönecek olan vatandaşlarına olanak sağlayamaması nedeni ile ABD'den vatandaşlarına geçici koruma talep etmesidir. ABD bu geçici koruma statüsünü güvenli görmediği ülke vatandaşlarına 6 ay ile 18 ay arası olacak süre içinde vermektedir.⁵ Görüldüğü üzere ABD geçici koruma statüsünü dar bir şekilde yorumlamaktadır (Ekşi, 2016: 37-39).

Yukarıda verilen örneklerden daha kapsamlı olarak 2009 yılında kabul edilen Kampala Sözleşmesi, doğal afetlerden dolayı evlerini terk eden insanların korunması için Afrika Birliği üye ülkelerini zorlamaktadır.

⁵ABD; yaşanan deprem ve kasırga nedeni ile 2008, 2010 tarihlerinde Haiti vatandaşlarına geçici koruma statüsü verirken Hindistan ve Pakistan'da 2004 ve 2005 yıllarında yaşanan tsunami ve depremin ardından bu bölgedeki kişilere geçici koruma statüsü vermemiştir (Ekşi, 37-38).

Afrika'da ülke içinde yerinden edinmiş kişilerin korunması yönünde atılan bu adım yasal bağlayıcılığı olan ilk kıtasal sözleşmedir. Otuz ülke tarafından imzalanan bu sözleşme; iklim değişikliğinden kaynaklanan göç hareketini, diğer insani nedenlere bağlı göç hareketi ile eşit önemde görmektedir (Kampala Convention, 2009). 2010 yılında yapılan Cancun Konferansı'nda da iklim değişikliğinin bireylere verdiği zararların giderilmesine yönelik adımlar atılması planlanmış ve iklim değişikliğine bağlı göç hareketinin ulusal planlara dâhil edilmesi gerektiği öngörülmüştür (Unfccc, 2010). Korunma ihtiyacı duyan iklimsel etkiler nedeni ile göç etmek zorunda kalan kişiler mülteci statüsünün tanınması kapsamında çeşitli ülkelere başvuru yapmaktadırlar. Kiribati vatandaşı olan Iona Teitiota, Yeni Zelanda'ya göç ederek iklim mültecisi statüsü için başvuran ve kayıtlara geçen ilk örneklerdendir. Pasifik'te takımadalardan oluşan Kiribati iklim değişikliğinden etkilenen ülkelerden biri olarak toprakları deniz seviyesinin yükselmesi ile sular altında kalmaya başlamıştır. Ülkesinin ilerleyen süreçte yaşanamaz hale geleceğini öngören Teitiota, Yeni Zelanda hükümetine başvurmuş ancak hükümet ekonomik ve çevresel faktörlerden kaynaklı olan bu başvuruyu reddetmiştir (Safi, 2020: 526-527).

Bir başka benzer örnek ise Avustralya Mülteci Temyiz Mahkemesi tarafından verilmiştir. 2009 yılında yaşadığı köyün fırtınalardan ve deniz suyu basmalarından olumsuz etkilendiğini belirten bir Kiribati vatandaşı kendi ülkesi içinde başka bir yere yerleşmesinin çözüm olmayacağını ifade ederek Avustralya hükümetine mülteci statüsü için başvurmuştur. Başvuran kişinin avukatı, karbon salınımı yüksek olan ülkelerin neden olduğu küresel ısınmaya bağlı iklim değişikliğinin verdiği zararı zulüm kapsamına almaya çalışsa da Avustralya Mahkeme'si 1951 Cenevre Sözleşmesi'nde belirtilen mülteci şartlarını sağlamadığından başvuruyu reddetmiştir. Mahkeme kararına göre; karbon salınımına devam eden ülkelerin çevreye zarar verdiği gerçek olmakla birlikte bunu yaparken ırk, din, siyasi düşünce ve tabiiyet nedeni ile insanlara zarar verilmediği öne sürülmüştür (Molu, 2011: 225-237). Anlaşıldığı üzere mahkemeler ve uluslararası oluşumlar iklim değişikliğinin zararını kabul etse de yasal düzenlemelerdeki tanımlara, çevresel ve iklimsel felaketlerin de bir zulüm unsuru olduğu eklenmedikçe iklim göçmenleri için korunma statüsü geliştirmek zor hale gelmektedir. Konu ile alakalı bir başka örnek olan Tuvalu vatandaşı olan bir ailenin mahkeme kararı sonraki bölüm başlığı altında ayrıntılı bir şekilde değinilecektir.

Günümüz şartlarında iklim mültecilerinin uluslararası korunmaya alınması bir ihtiyaçtır. Myers'e göre 1951 Cenevre Sözleşmesi'nin kapsamı genişletilerek bu kişiler de mülteci kabul edilmelidir. Legoux ise sözleşmede yazan zulüm maddelerinin günümüze göre revize edilmesi gerektiğini savunarak iklimsel felaketlerin de eklenmesi gerektiği görüşündedir. İklim mültecilerinin tanınması ve korunması için 1951 Cenevre Sözleşmesi'nin kapsamını genişletmektense planlı yerleştirme, göç alan ülkeye yakın bölgelerin değil küresel ölçekte yardım yapılması ve yeni bir uluslararası antlaşma yapılması yönünde öneriler de mevcuttur. Buna göre; uzun vadeli ve planlı bir programlama ile iklimsel nedenlerle göç eden kişilerin güvenli bir yere yerleştirilmeleri için çalışmalar yapılmalı ve iklim göçü sorunu bölgesel değil küresel olarak ele alınmalıdır (Bierman ve Boas, 2010: 75-76). Bir diğer çözüm önerisi ise göç eden bu kişilerin yaşamlarını idame ettirebilecek yapay adaların inşasıdır. Nüfus oranının yüksek olduğu Hong Kong'da nüfusa daha fazla alan sağlamak adına 80 milyar dolarlık bir maliyetle insan yapımı yapay ada inşa edilmesi planlanmaktadır. Şiddetli fırtına ve tayfunlara dayanıklı olarak yapılması planlanan adanın deniz seviyesinden 6 metre yükseklikte yapılması planlanmaktadır. Yine aynı şekilde deniz seviyesinin yükselmesinden etkilenecek ilk ülkelerden biri olan Hollanda da insan yapımı yapay adaların inşası üzerine deneyler yapmaktadır. Tüm yeşil alanlarda tatlı su toplanarak fırtına kanallarının yapılması planlanan adaların 450.000 kişinin yaşayabileceği kapasitede olması planlanmaktadır. Richard van Hooijdonk'a göre de iklim değişikliği nedeni ile vatansız kalan insanlar için bu tür adalar inşa edilebilir (Hooijdonk, 2019). Ancak göçmenler için yapılacak olan bu adaların finansal kaynağının nasıl ve nereden bulunacağı konusunda açıklık getirilmeyen bu çözüm önerisi düşük bir ihtimal olarak gözükmektedir.

Verilen bilgiler doğrultusunda iklim değişikliği nedeni ile göç eden kişilere yönelik kabul edilebilir ortak bir tanımın ortaya konulmadığı görülmektedir. Bu durumun temel sebeplerinden biri iklim değişikliği ve göç arasındaki bağlantının karmaşık bir yapıda olmasından kaynaklanmaktadır. Laczko ve Aghazarm'a göre; fırtına, sel gibi afetlerde çevresel faktörlerin etkisi açık bir şekilde ortadadır ve bu olayların gerçekleştiği yerde yaşayan insanların göç hareketi zorunludur. Ancak asıl tartışma; iklim değişikliğinin bu tür afetler üzerindeki etkisinin ne kadar olduğuna dair net bir anlayışın olmamasından kaynaklıdır. Kuraklık ve su kıtlığı ele alındığında da göç eden insanların birincil nedeni ekonomik ve sosyal faktörlere bağlanıldığını belirtmektedirler. Onlara

göre iklim değişikliği kaynaklı göçler noktasında tartışmaya açık olmayan vaka deniz seviyesinin yükseldiği bölgelerdeki insan hareketliliğidir. Ancak bu durumda da genel kabul gören durum, yerleşim yerlerindeki yaşamı sürdürülemez hale gelen insanların ekonomik nedenlerle göç ettiği (Laczko ve Aghazarm, 2009: 393). Bu kapsamda, iklim nedeni ile yerinden olan kişilere uygulanabilir bir koruma çözümünün sağlanması için iklim değişikliği ve göç arasındaki bağlantının sebep-sonuç bağımlı net olarak ortaya koymak gerekmektedir.

İklim Değişikliğinin Gölgesinde Tuvalu

Tuvalu, Güney Pasifik Okyanusu'nda Avustralya ile Havai arasında dokuz mercan adasından oluşmaktadır. İlk yerleşimin 14. yy'da Kuzeydeki adalara olduğu tahmin edilmektedir. Avrupalılar adaları ilk olarak 16. yy'da keşfetmiş ve 1820'lerde balina avcıları ile tüccarların ziyaretleri başlamıştır. 1860'larda topraklara gelen misyoner cemiyeti ile Protestan Hıristiyanlık benimsenmeye başlanmıştır. 1892 yılında Gilbert (günümüzdeki Kiribati) ile İngiliz himayesine giren Tuvalu (eski adı Ellice Adaları) 1978 yılında bağımsızlığını ilan etmiştir. İlk bayrağı, açık mavi arka planda Tuvalu'nun Britanya ve diğer İngiliz topluluğu ile olan bağlarını simgeleyen Union Jack Kantonu ve dokuz adayı simgeleyen dokuz yıldızdan oluşmaktadır. 1995 yılında cumhuriyetçiler bayraktan Union Jack'in çıkarılmasını talep etmiş ve yeni bir ulusal bayrak belirlenmiştir. Tuvalu bayrağı dört farklı değişikliğe uğramış son güncel hali 1997 yılında kabul edilmiştir. Union Jack'in kaldırılmasının kraliçeye saygısızlık olduğu oy çokluğu ile kabul edilmiş ve bayrağın son haline kanton geri getirilmiştir. Günümüz Tuvalu bayrağı; mavi fon üzerine sol üst köşede kanton, sağ alt köşede Tuvalu adalarının dizilişine göre konumlandırılmış dokuz adet yıldız ve sol alt köşede 'Tuvalu mo te Atua' (Tanrı için Tuvalu) yazılı bir yerel toplantı salonu simgesi yer almaktadır (Raeside, 2007, Macdonald, 2020).

Tuvalu adaları deniz seviyesinden dört ile beş metre arasında yüksekliğe sahiptir. Ülkenin deniz seviyesinden en yüksek noktası 4,6 metredir. Bu durumdan anlaşılacağı üzere Tuvalu, deniz seviyesinin yükselmesinden etkilenen ilk ülkelerden biridir. Ülkede nehir bulunmadığından tek tatlı su kaynağı yağmur toplama ve kuyulardır. Topraklar gözenekli olduğundan sınırlı tarım yapılabilen ülkede başlıca ürünler; Hindistan cevizi, taro ve muzdur. Gıda için domuz ve tavuk yetiştirilmekte, deniz kuşları, balık ve kabuklu deniz ürünleri yakalanmaktadır. Ancak sınırlı tarım yapılabilen toprakların giderek sular altında kalmaya başlaması ve avlanan deniz ürünlerinin azalması ile adalar gıdayı ithal etmek zorunda kalmaktadır. 26 kilometre kare yüzölçümüne sahip ülke 10.679 nüfusa sahiptir. Nüfusun yaklaşık üçte biri başkent olan Funafuti'de yaşamaktadır. Nüfus artışı aile planlaması ile yavaşlatılan ülkede nüfusun yaklaşık yüzde 10'u yurtdışında yaşamakta ve ticaret gemilerinde çalışmaktadırlar. Ülkenin tek endüstrisi balıkçılık ve mevsimsel işlerdir. Tuvalu halkının çoğu yurtdışındaki akrabalarından gelen havaleler ile geçinmektedir. Balıkçı filolarından alınan ücretler ve az miktardaki kopra ihracatı ülke ekonomisine katkı sağlasa da başta gıda olmak üzere yakıtta da dış yardıma bağımlıdır. Avustralya ve Yeni Zelanda'nın yardımlarının yanı sıra son yıllarda AB ve Tayvan yardımları da ülke ekonomisine katkı sağlamaktadır (Campbell, vd., 2016: 21-28, Pacific Community, ty.).

İklim değişikliğinin vatandaşlarının üzerindeki etkisini belirlemek için oluşturulan Tuvalu İklim Değişikliği Modeli'ne göre; 2055 yılına kadar Tuvalu'dan göç eden kişi sayısı %87 artış gösterecektir. Göç modeline göre; Tuvalular iş, eğitim, sağlık gibi nedenlerden dolayı göç etmektedirler. İş, eğitim ve sağlık nedeni ile göç edenlerin hareketleri sabitken iklim değişikliği nedeni ile göç edenlerin sayısı zamanla değişmekte ve çevre zarar göremeye başladıkça artış göstermektedir (Campbell, vd., 2016: 60). Bilim dünyası adanın 2050'ye kadar sular altında kalacağını öngörse de yavaş ilerleyen bu süreç adaya şimdiden zarar vermeye başlamıştır. Suların yükselmesi ve gelgitlerin artması ile birçok alanı sular altında kalan ülkenin tarım arazileri işlenemez duruma gelmiştir. Bunun yanında sularındaki mercanlar ada topraklarına ulaşmış, havaalanı ve liman yolları gibi alanlarda ulaşım sorunları ortaya çıkmaya başlamıştır. Pasifik'ten gelen dalgalar, mahalleleri ve yolları sular altında bırakarak birçok kişinin evlerini kullanılamaz hale getirmiştir. Adadaki halk resiflerin zarar görmesi halinde balık avlarının azalacağı ve bu durumun ekonomisi balıkçılığa bağlı olan ülkeyi olumsuz etkileyeceğinden endişe etmektedir. Ekim yapılan toprakların sular altında kalması ile topraktaki tuz oranı nedeniyle tarım yapılamayan alan gün geçtikçe daha da artmaktadır. Taşan sular tarım topraklarının yanında Hindistan cevizi, taro gibi tropik ağaçların da yok olmasına neden olmaktadır. Tropik ağaçların yok olması ve toprağın ekilemez hale gelmesiyle Pasifik adası, temel gıdalarını büyük masraflarla ithal etmek zorunda kalmaktadır. Okyanus sularının yükselmesi ile yeraltı suları kirlendiğinden ada tamamen yağmur suyuna bağımlı

hale gelmeye başlamıştır. Bu durum ise sular altında kalan bir ülkenin kuraklık yaşaması gibi ironik bir sonuç doğurmaktadır. Adada yaşayan çoğu kişi evlerinin bahçelerine ekim yapabilseler dahi bunları besleyecek kadar yağmur yağmadığını belirtmektedir. Diğer taraftan hâlâ sağlam olan muz gibi tropik ağaçlarda ise verimsiz hava koşulları nedeni ile meyveler olgunlaşmamaktadır. Buradaki nüfus, yeterli yiyeceğin olmamasından dolayı zorluk çekmekte ve sağlık sorunları yaşamaktadırlar (Roy, 2019).

Adadaki insanların yaşadığı sağlık sorunlarından biri de mercanlar tarafından atılan algleri yiyen balıkların etkilenmesi ile oluşan Ciguatera zehirlenmesidir. Deniz suyunun ısınması ile ölmeye başlayan mercanlardan çıkan maddelerle beslenen balıklar, yedikleri toksinlerle enfekte olmaktadır. Bu balıklar insanlar tarafından tüketildiğinde ateş, kusma ve ishal gibi ani gelişen semptomlara neden olmakta, ciddi boyutlara varacak zehirlenmeler yaşanabilmektedir. Halk sağlığı şef vekili Suria Eusala, Tuvalu'da balık zehirlenmelerinin son on yılda görülmeye başladığını ancak son bir yıldır her hafta on kişiye yakın Ciguatera zehirlenmesi görüldüğünü belirtmektedir. Yerel hastanelerde iklim değişikliğine bağlı hastalıkların incelenmesi için ayrı bir bölüm kurulmuştur. Hastanenin araştırmasına göre; değişen hava koşulları nedeni ile iklim kaynaklı hastalıklar arasında mantar hastalıkları, sıcak çarpması, dang humması ve göz yangısı yer almaktadır. Hastane yetkilileri yerel nüfusun iklim değişikliği ile sağlık arasındaki bağlantıyı henüz fark etmediklerini onların daha çok iklim değişikliği nedeni ile evlerine ne olacağına dair endişe taşıdıklarını belirtmektedir (Roy, 2019). İklimin değişmesi ile Tuvalu'da nadir de olsa sivrisinek kaynaklı salgınlar görülmektedir. Tatlı su kaynaklarının azlığı ve tarım ürünlerinin yetersizliği nedeni ile Tuvalu halkı arasında diyabet ve böbrek yetmezliği hastalıklarının görülmesi sıklaşmıştır (Pacific Community, 2007).

Adada yaşayan birçok yaşlı insan son yıllara kadar iklim değişikliğine inanmadıklarını, denizin hareketlerindeki düzensizliğin günden güne artması ve havanın gün içinde dahi çok hızlı değişmesiyle bilimin uyarılarına ikna olduklarını belirtmektedir. İkna olan bu kişiler, denizin yakında onları tamamen yutacakları ve vatansız kalacaklarına dair kâbuslar gördüklerini dile getirmektedirler. Bilim dünyasının verilerine bakıldığında bu durumun gelecek nesiller için uzak bir korku olmaktan çıktığı görülmektedir çünkü hükümet 2019 yılında dokuz adadan ikisinin toprak erozyonu ve deniz seviyesinin yükselmesi nedeni ile tamamen kullanılamaz hale geldiğini açıklamıştır. Packard Foundation'dan Eleanor Roy ve Sean Gallagher'in adadaki nüfusla yaptığı kısa röportajlarda buradaki insanlar, kendilerinden daha büyük olan ülkelerin onların hayatlarını düşünmediklerini, ülkelerinin bu duruma gelmesinde kendilerinden çok, gelişmiş ülkelerin sebep olduğunu söylemektedirler. Hükümet yetkilileri, Donald Trump'ın iklim değişikliği şüpheliği yaparak küresel işbirliğinden uzak kalmasını Tuvalu'nun dünya düzeninde küçük olan seslerinin daha da küçük görülmesine neden olduğunu söylemektedirler (Roy, 2019).

Sular altında kalmaya başlayan ülkede kuraklık yaşanması gibi ironik duruma benzer bir olay da bazı adaların boyut olarak büyümesidir. 2018 yılında Auckland Üniversitesi'nin yaptığı bir araştırmaya göre; Tuvalu adalarından birkaçı az da olsa boyut olarak artmıştır. Araştırmacılara göre ada alanlarında meydana gelen artışlar deniz seviyesinin yükselmesi ile meydana gelmektedir. Bilim insanları, Pasifik ve Hint okyanuslarındaki mercan kayalarının yükselen deniz seviyesine uyum sağlayarak canlılığını yitirmek veya küçülmek yerine şekil değiştirdiğini keşfetmişlerdir. Araştırma, adaların geleceğinin kum adalarında meydana gelen erozyon ve daha büyük adalarda meydana gelen genişleme gibi fiziksel arazi kaynaklarının sürekli değişken yapısına bağlı olduğunu ifade etmektedir. Araştırmacılar ülkenin tamamen sular altında kalmadan önce stratejik çözümler bulmak için adaların genişlemesinin bir fırsat sunduğunu öngörmektedir (Kench, vd., 2018; 2-5). Ancak mercan resifleri adanın boyutunu genişletmiş olsa da burada asıl sorun adadaki tarım arazilerinin ve tatlı su kaynaklarının yetersiz kalması olduğundan genişleyen toprak parçası halk için olumlu bir etki yaratan sonuçlar doğurmamaktadır.

Yukarıda belirtildiği üzere Tuvalu nüfusu, deniz seviyesinin yükselmesi ile tarım arazilerinin yok olması, altyapının ve kanalizasyon sistemlerinin olmaması nedeni ile ihtiyaçlarını karşılayamamaktadır. Bu durum ise başta genç nüfus olmak üzere evi ve toprağı zarar gören nüfusun Fiji, Yeni Zelanda ve Avustralya'ya göç etmelerine sebep olmaktadır (Campbell, vd., 2016: 11). Tuvalu'nun resmi hükümet politikası adada kalmak olsa da yetkililer, bir gün göç etmekten başka seçimlerinin kalmayacağından korkmaktadırlar (Moberg, 1109).

Ada halkı için iklim değişikliğinin getirdiği çevresel bozulmalar başa çıkılamayacak hale geldiğinde göç etmek gerekli bir strateji olacaktır (Campbell, vd., 2016: 12). Bu nedenle hükümet, göç etmek isteyen halk için Avustralya ile antlaşma yapma girişiminde bulunmuştur. Hükümet bu ülkelere göç etmek isteyen tüm vatandaşlarına izin verilmesi için görüşmeler yapsa da bu girişim başarılı olamamıştır. Yeni Zelanda ise sınırlı ölçüde göçmen kabulü için bir anlaşmayı kabul etmiştir. Buna göre; çalışabilecek durumda olan 18 ile 45 yaş arası, yeterli derecede İngilizce konuşabilen ve ikamet izni şartlarını taşıyan Tuvalu vatandaşları Yeni Zelanda topraklarına göç edebilmektedir (Zetter, 2009: 415-416). Ancak aranan şartlara bakıldığında bu antlaşma iklim mültecilerinin Yeni Zelanda topraklarında yaşamasına izin verilmesinden daha çok iş gücü istihdamı niteliği taşımaktadır. Yeni Zelanda'ya mülteci statüsü almak için başvuran Tuvalu vatandaşlarının ise başvuruları çoğunlukla reddedilmiştir.

Yukarıda belirtilen göçmen antlaşmasını bir örnek olay üzerinden incelemekte fayda vardır. Bahsi geçen antlaşma ile Yeni Zelanda'ya giden bir genç ve babası üç yıllık çalışma izni almıştır. Tuvalu'da kalan anne ve diğer dört kardeş de daha sonradan Yeni Zelanda'ya gelmiş ve 2000 yılında her bir aile üyesi bireysel olarak mülteci statüsü almak için Yeni Zelanda hükümetine başvuruda bulunmuştur. Başvuruları reddedilen aile üyeleri Mülteci Statüsü Belirleme İtiraz Mercii'ne müracaat etmiş, itiraz mercii ise başvuruların birleştirilerek tek bir karar verilmesini uygun görmüştür. Başvuran aile üyeleri; deniz seviyesinin yükselmesi ile mallarının kısmen su altında kaldığı ve erozyondan zarar gördüklerini ifade etmiş, içilebilir su kıtlığının olduğu ve ithal edilen ürünlerin pahalılığını belirtmişlerdir. Başvuranlar, uygun tıbbi olanakların, sıhhi kanalizasyon sisteminin ve güvenli barınma ile ulaşımın yoksunluğundan söz etmiştir. Başvuru yapan aileye göre; adalar gün geçtikçe suya gömülmekte ve temiz olmayan su, kanalizasyon sisteminin olmaması hastalıkları arttırmaktadır. Tuvalu Hükümeti'nin düşük düzeyli sosyo – ekonomik durumda olan kişilere ihmalkâr davranarak ihtiyaçların karşısında hükümetin eksik kaldığını iddia etmişlerdir. Bunun yanında hükümete yakınlığı olmayan kesimin kötü muameleye maruz kaldıklarını ve iyi yaşama standartlarından yoksun olduklarını ifade etmişlerdir. Yedi kişilik bu aile, Tuvalu'da yaşarken iklim değişikliğinin getirdiği etkilerden korkmaları dolayısıyla Yeni Zelanda Hükümeti'ne mülteci olarak Mülteci Kotası'na dâhil edilme talebinde bulunmuşlardır (Ekşi, 2016: 24-26).

Başvuruyu değerlendiren Mülteci Statüsü İtiraz Mercii, başvurular ile ilgili birinci olarak; tespit edilen maddi vakıalar bağlamında, başvuranların Tuvalu'ya döndüklerinde takibata uğrama risklerinin olması, ikinci olarak; eğer risk varsa takibata uğrama korkusunun 1951 Cenevre Konvansiyonu'ndaki tanımın kapsamına girme durumlarını incelemiştir. Buna göre; başvuranlar Tuvalu'ya dönmeleri halinde dile getirdikleri korkularından hiçbiri 1951 Cenevre Konvansiyonu'ndaki tanım kapsamında sıralanan beş sebepten birine girmemektedir. İtiraz Mercii'ne göre ifade ettikleri tüm olumsuz nedenler sadece bu aile fertlerinin risk altında olduğu bir durum değildir. Tuvalu halkının tümü topraklarının deniz suyu altında kalmasından dolayı oluşabilecek olumsuzlukların mağdurları olmaktadır. Vatandaşların başına gelen çevresel felaketler medeni veya politik durumları sebebiyle meydana gelmediğinden Tuvalu hükümeti tarafından haklarına takibat yapılacağını gösteren bir belge bulunmamaktadır. Dolayısıyla başvuran aile fertleri, 1951 Cenevre Konvansiyonu'nda belirtilen ırk, din, belirli bir gruba mensubiyet, vatandaşlık ve siyasi düşünce sebeplerinden biri ötürü zulme maruz kalmadığından ve ülkelerine döndüklerinde de böyle bir risk söz konusu olmayacağından mülteci statüsü kabul edilmemiştir (Turgut, 2018: 314, Ekşi, 2016: 26-27).

Hükümetin göçmen anlaşmaları yanında iklim değişikliğine uyum sağlama planları arasında başkentin idari merkezini korumak için bir deniz duvarı inşa etmek. Tuvalu Kıyı Adaptasyon Projesi olarak adlandırılan projenin finansal kaynağını Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı üstlenmiştir. Deniz seviyesi yükselmesinin etkisini azaltmak amacı ile inşa edilen duvarların 2024 yılında bitmesi planlanmaktadır. Dalgalara ve fırtınalara dayanıklı olarak yapılmaya başlanan duvarlar iklimin verdiği hasarı en aza indirmeyi amaçlamaktadır. Proje sadece duvar inşasını değil Tuvalu gençlerin de iklim değişikliği ve etkilerini öğrenmeleri, çözüm üretmeleri amacı ile verilen bursları kapsamaktadır. Tuvalu başkanının bir hayatta kalma fonu olarak adlandırdığı proje, halkın iklim değişikliğine uyum sağlayabilmesi için farkındalığı arttırmıştır (Climate Change Adaptation, ty). Yerel belediye meclisi ise Fongafale'nin güneyinde kalan araziye deniz sularından kurtarmak için araziye deniz seviyesinden on metre yükseltmek ve konutlar inşa etmek için bir plan önermiş ancak üç yüz milyon dolara mal olacak bu proje finansman sağlanamadığı için hayata geçirilmemiştir. Yukarıda bahsedilen yapay adalar

gibi yüzen adaların inşa edilmesi de Tuvalu'nun gündemindedir. Ancak ekonomik anlamda dış yardımlara bağımlı bir ülke için yüzen adalar inşa etmek ya da inşa eden bir ülkeden satın almak imkânsıza yakın gibi gözükmektedir.

Uluslararası ortak çalışmaları teşvik eden bir Japon hükümet programı olan SATREPS (Science and Technology Research Partnership for Sustainable Development) de adaları rehabilite etmeyi amaçlayan bir proje yürütmektedir. Projenin baş araştırmacıları Kayanne Hajime ve Bay Mataio Tekinene adaların batmasını önlemek için bu toprakların kum üretmesi ve biriktirmesinden fayda sağlanılabileceğini belirtmektedirler. Adanın deniz seviyesiyle başa çıkmak için doğal yeteneklerinin kullanılması planlanmıştır. Tuvalu topraklarındaki kum kalkerli bir kabuk geliştiren foraminifer adı verilen türden oluşmaktadır. Projenin amacı ise bu sert yapıdaki kumdan yetiştirmek yani biriktirilmesini sağlamaktır. Projenin baş araştırmacısı tarafından üreme mekanizmasının öğrenilmesi halinde iyi sonuçların alınması beklenen proje için daha fazla deney yapılması gerektiği belirtilmektedir (SATREPS, ty.). Tuvalu için komşu ülkeleri tarafından da bazı öneriler ve teklifler sunulmuş ancak hükümet başkanı bunları olumlu karşılamamıştır. Fiji, toprakları sular altında kalan vatandaşlarını yerleştirmesi için Tuvalu'ya toprak teklif etmiş ancak hükümet bunu kabul etmemiştir. Bir başka teklif ise Avustralya'dan gelmiş, Tuvalu'nun denizcilik ve balıkçılık hakları karşılığında göç eden Tuvalulara vatandaşlık vereceğini belirtmiş ancak hükümet bunu emperyal bir görüş olarak nitelendirmiş ve kabul etmemiştir. Eski neslin çoğu, kimliklerini ve kültürlerini kaybedecekleri düşüncesi ile başka bir ülkeye göç etmek istememektedir. Genç nesilden ise güvenli bir yaşam sürmek, eğitim ve ekonomik yetersizlikten dolayı göç etmeyi planlayanlar atalarına oranla daha fazladır (Roy, 2019).

Adadaki eğitim ve istihdamın yetersiz olmasından dolayı gençlerin çoğu ülkeden ayrılrsa da bir grup genç Tuvalu'ya dönerek yardım kampanyaları ile Tuvalu halkının sesini duyurmak için çalışmalar yapmaktadır. 2010 yılında eğitim için ülkesinden ayrılan Tapua Pasuna da bu gençlerden biri olarak 2018 yılında Tuvalu'ya döndüğünde farkı hemen anladığını, ülkesinde sevdiği bazı yerlerin yok olduğunu gördüğünü belirtmiştir. Ülkesini öylece bırakıp kaçmanın onu rahatsız edeceğini söyleyerek kendisini sorumlu hissettiğini ve elinden geleni yapacağını ifade etmektedir (Roy, 20019). Gençler iklim değişikliğinin ülkelere verdiği zararı duyurmak ve farkındalığı arttırmak için son yıllarda daha fazla çalışmalar yaparak platformlar kurmaktadır. Ülkeyi iklim değişikliğinden korumak için kurulan platformlardan biri de Fight for Tuvalu sivil toplum kuruluşudur. James Dimas'ın kurucusu olduğu Fight for Tuvalu, Tuvalu ulusunu iklim değişikliğinden korumak için kayna, saha çalışmaları için finansal destek bulmayı amaçlamaktadırlar. Halkın göç etmek zorunda kalması halinde güvenli topraklar bulmak zorunda olduklarını ve bunun için çağrıda bulduklarını ifade eden platform yetkilileri iklim mültecilerinin yasal olarak korunması için de çalışmalar yürütmektedir. Uluslararası mevzuatın yetersiz olduğunu ve bu mevzuatlara meydan okuduklarını söyleyen gençler, Tuvalu halkının ilk iklim mültecileri olabileceğini ama son olmayacaklarını belirtmektedir (Fight for Tuvalu, t.y.).

İklim değişikliğinin Tuvalu'da yarattığı etkilere küresel boyutta dikkat çekmek isteyen bir diğer proje kıyı şeritlerine yapılan ekinlerdir. Tuvalu Hükümeti ve Tayvanlı sanatçı Vincent JF Huang 2013 yılından itibaren Tuvalu kıyı şeridini erozyonlardan korumak için QR şeklinde mangrovlar ekmektedir. Oluşturulan QR kodlar okutulduğunda Tuvalu'nun iklim değişikliği ile ilgili mevcut durumu hakkında bilgi verilmektedir. Huang, 2012 yılından günümüze kadar Birleşmiş Milletler İklim Değişikliği Çerçeve Sözleşmesi, Taraflar Konferansı'nda Tuvalu'yu temsil etmektedir⁶ (Campell, 2016). Sanatçı, 2015 yılında 56. Uluslararası Bianel'de su ile dolu olan bir platformdan oluşan eseri ile Tuvalu ülkesinin sular altında kalacak olmasına dikkat çekmiştir. Sanatçının hazırladığı ahşap havuzun rengi Tuvalu'nun turkuaz denizinin renginden seçilmiştir. Ziyaretçilerin ayak tabanını ıslatan bu sanat eseri, batan bir ulusla batan bir şehrin birleşimini gözler önüne sermektedir (Mitzman, 2015). Tuvalu Hükümeti'nin öncelikli konusu insan güvenliği, toprak güvenliği, iklim değişikliğinin zararlarını en aza indirmektir. Bunun için de küresel boyutta çözüm üretilmesi gerektiğini, seslerinin duyulması ve Tuvalu halkının yaşadığı zorlukların bilinmesi gerektiğini ifade etmektedir (Bu nedenle Tuvalu Hükümeti tarafından yönetilen tüm resmi sitelerde 'Tuvalu'yu Korumak' mottosu ile ülkenin sular altında kalmaya başladığı gerçeğini

⁶Tuvalu ve Tayvan 1979'dan itibaren diplomatik ilişki yürüten iki ülkedir. Karşılıklı olarak iklim değişikliği, enerji, balıkçılık, eğitim gibi alanlarda sürdürülebilir kalkınmayı ilerletmeye yönelik adımları vardır.

duyurmaktadırlar (Timeles Tuvalu, t.y.). Tuvalulu bir diplomat olan Paani Laupepa da ülkesinin içerisinde bulunduğu zor durum için açıklamalar yapmış, küresel ısınmaya neden olan ülkeler nedeni ile tüm nüfuslarının yok olma tehlikesi ile karşı karşıya olduğunu belirtmiştir. Laupepa'ya göre; atmosfere karbondioksit salınımı yüksek olan ülkeler, Tuvaluluların yaşama özgürlüklerini ellerinden aldıkları için onlara iş ve yaşayacak bir toprak parçası vermek zorundadır (İHA, 2009). Bir diğer Tuvalulu hükümet yetkilisi Maliye Bakanı Seve Paeniu, 2021 yılında verdiği bir röportajda İklim Değişikliği Konferansı'nda Tuvalu'nun batmasının engellenemeyeceğini bildiklerini ana hedeflerinin vatandaşların sular altında kalmasının önlenmesi olduğunu ifade etmiştir. Bu nedenle yükseltilmiş bir arazi ıslah programı yürütmek istediklerini belirtmiş ve bu pahalı proje için finansman desteği sağlanmasını talep etmiştir. Paeniu, Tuvalu'dan ayrılmak ve göç etmek istemediklerini, deniz seviyesinin yükselmesinin etkilerine karşın bir devlet olarak ayakta kalmak zorunda olduklarını dile getirmiştir (Knowles, 2021). 2019 yılında BM Genel Sekreteri Antonio Guterres de Financial Times için verdiği bir röportajda; iklim değişikliğinin en çok etkilediği ülkelerden Tuvalu'nun biyolojik çeşitliliğini ve insan hayatının olumsuz etkilerine karşı eylemsizliğin artık bir seçenek olmadığını, herkesin bir şeyler yapması gerektiğini, küresel ısınmanın etkilerinin bu adalar için varoluşsal bir tehdit olduğunu bildirmiştir. Adaları ziyaret eden Guterres; 'Tuvalu'yu kurtarın, dünyayı kurtarın' ifadelerini kullanarak yenilikçi bir iklim eylemine ihtiyaç olduğunu belirtmiştir (UN News, 2019).

Hükümet yetkililerinin yaptığı tüm konuşmalar, sivil toplum kuruluşlarının başlattığı kampanyalar, gazetecilerin yaptığı yazı dizileri ve sanatçıların yer aldığı projeler; Tuvalu'nun içinde bulunduğu durumu duyurmak adına önemli bir katkı sağlamıştır. Ancak medya kuruluşlarında ve sosyal medyada daha büyük bir etki yaratan, İklim Konferansı'nda konuşma yapan Tuvalu Dışişleri Bakanı olmuştur. 2021 yılının Kasım ayında İskoçya'nın Glasgow kentinde gerçekleştirilen 26. Birleşmiş Milletler İklim Değişikliği Konferansı kapsamında Tuvalu Dışişleri Bakanı Simon Kofe ulusunun karşı karşıya olduğu tehdidi anlatmak için kısa bir video çekmiştir. Okyanus suyuna yerleştirilmiş bir kürsüde, Tuvalu ve BM bayrakları önünde dizine kadar suyun içine girerek konuşma yapan Kofe, birçok sosyal medya kullanıcısı tarafından ülkesinin durumunu anlatmak için yenilikçi bir yaklaşım sergilemesi nedeniyle takdir edilmiştir. Dört dakikalık videoda iklim müzakerelerindeki delegelere seslenen Kofe, sadece ada ülkeleri için artık zamanın kalmadığını ve yükselen deniz seviyesinin ülkeleri tehdit ettiğini belirtmiştir. 'Batıyoruz' mottosu ile paylaşım yapılan videoda küresel sıcaklık ortalamasının 1,5 santigrat dereceden fazla artmaması için gereken önlemlerin alınması ve iklim desteği finansmanının artırılması için çağrı da bulunmuştur (Theguardian, 2021). Bakan'ın yaptığı bu konuşma sosyal medyada ses getirmiş Tuvalu için küresel destek toplamıştır. James Dimas'a göre; Kofe'nin bu unutulmaz konuşmasından önce dünyadaki çoğu insan, Tuvalu ulusunun varlığından haberdar değildi. Bakan'ın dikkat çekmeye çalıştığı nokta istenildiği etkiyi yaratmıştır (Dimas, 2021). Tuvalu, İklim Konferansı'nın yan etkinliği olarak Pasifik İklim Değişikliği Göçü ve İnsan Güvenliği adlı bir etkinliğe de ev sahipliği yapmış ve küresel alanda seslerini duyurmak için bölgesel dayanışma çağrısı yapmıştır (IOM, 2021).⁷

Görüldüğü üzere küresel ısınmanın baş nedeni olan sanayi ülkelerinin atmosfere saldığı gazlar, küresel ısınmaya etkisi en az olan devletleri daha çok etkilemiş ve halk bu adaletsizliğin olumsuzlukları ile son yıllara kadar tek başlarına mücadele etmek zorunda kalmıştır. Kademeli olarak gelişen deniz seviyesi yükselmesinin günümüz Tuvalu ülkesi vatandaşlarının hayatlarını zorlaştırdığı ve güvenlik problemi olduğu görülmektedir. Son birkaç yıldır seslerini dünyaya duyurmaya çalışan ada halkı, vatanlarını korumak için planlanan projelerin hayata geçirilmesi için finansal destek çağrılarını yapmaktadırlar. Ancak bu çağrılara cevap veren bazı devletlerin şartları, Tuvalu yönetimi tarafından emperyal olarak nitelendirilmiş ve reddedilmiştir. Tuvalu topraklarının içinde bulunduğu bu durum bölgesel olarak değil küresel işbirliği ile çözüme kavuşturulması gereken bir seviyeye ulaşmıştır. Uluslararası kuruluşların, küresel örgütlerin ve Tuvalu'nun yaşadığı bu durumdan sorumlu olan sanayisi gelişmiş ülkelerin; Tuvalu'nun bölgesel entegrasyonunu güçlendirmek ve gerekirse göç eden vatandaşları için göç hareketini kolaylaştırma ve korunma sağlaması yönünde acil adımlar atması zorunlu hale

⁷Zoom üzerinden yayınlanan programın tamamını izlemek için; https://adb-org.zoom.us/rec/play/P8Uq1JggA9nTnITf4pFspyr57pN_SXkyedDf8WxSGttsFydW7sr9Bkq1JC2PSEk4PuGGrGGPSAsqifhK.K1wsg7H35Zuu33xq?continueMode=true&_x_zm_rtaid=f6XsTUjCQvGhgD1_yHvbg.1636612042336.f24659fbc075595c39b2d50dafa0958a&_x_zm_rhtaid=897&fbclid=IwAR038sumfHBwi43cwrI9qsAXvbH1lJHNb8orWswsIRSk_Fju59b0Sjn9LM adresinden ulaşım sağlanabilir (environmentalmigration, 2021).

gelmiştir. Ülkelerinden göç etmeyi son çare olarak gören Tuvalu halkı, göç etmek zorunda kalacakları günün geleceğinin de bilincini taşımaktadır. Bu durum göç eden vatandaşların güvenli bir yere yerleştirilmesi sorunu da beraberinde getirmektedir. Güvenli bir toprak parçasına yerleştirilmenin yanında göç eden bu insanların hukuki statüsü de belirlenmelidir. İklim değişikliğine bağlı nedenlerle göç etmek zorunda kalan kişiler ülke sınırları içerisinde başka bir bölgeye yerleştirildiğinde uluslararası bir korumadan bahsedilmemektedir. Ancak Tuvalu halkı ülke içerisinde yer değiştirme hareketini hali hazırda gerçekleştirmiş bulunmaktadır. Halkın ülke topraklarından başka bir ülkeye göç etme hareketi, yakın bir zamanda; daha iyi bir yaşam şartı elde etmekten ziyade yaşam hakkını elde tutmaya yönelik zorunlu bir göç halini alacaktır. Bu durum ise iklim nedeni ile göç eden ve Tuvalu gibi topraksız kalacak olan vatandaşların statü belirsizliğini gündeme getirmektedir.

Sonuç

Sanayi Devrimi'nden sonra tahribata uğrayan atmosfer küresel ısınmayı beraberinde getirmiştir. Küresel ısınmaya neden olan sera gazı salınımlarından sorumlu olan gelişmiş ülkeler iken küresel iklim değişikliğinden etkilenen ve bu etkilerle tek başına mücadele etmek zorunda kalanlar da az gelişmiş ülkelerdir. Özellikle ekonomilerinin iklime duyarlı sektörlere bağımlı olan ülkeler çok daha savunmasız kalmakta ve güvenlik problemleri ortaya çıkmaktadır. Etkilerinin her geçen yıl daha fazla hissedildiği küresel ısınmaya bağlı iklim değişikliğinin neden olduğu ani gelişen hava olayları ya da kademeli gerçekleşen çevresel afetler, insanların göç etme davranışı üzerinde etki etmeye başlamıştır. Ülkelerin değişen iklime uyum sağlama yetenekleri iklimsel göçün nasıl gerçekleşeceğini belirleyecektir.

Göç denildiğinde; çatışmalar, insani ihtiyacı karşılamada yetersiz kalan ülkeler, baskıcı rejimlere maruz kalma ve maddi imkânsızlıklar nedeni ile yerlerini terk etmek zorunda kalan insanların yeni yurt arayışları akla gelmektedir. Ancak günümüzde başlıca faktörlerden biri de iklim değişikliğinin getirdiği olumsuz çevresel koşullardır. İklim değişikliği kaynaklı çevresel sorunlar; hızlı ve ani gelişen fırtına, kasırga, seller gibi afetler, yavaş ve kademeli olarak gelişen deniz seviyesinin yükselmesi, kuraklaşma gibi olaylar olarak sınıflandırılmaktadır. Ani gelişen hava olaylarında kişiler olaydan hemen önce ya da sonrasında yer değiştirirken kademeli olarak gelişen hava olaylarında insanlar öncelikle iklim değişikliği ile uyum sağlayabilmek için adaptasyon çalışmaları yapmaktadırlar. Ancak kademeli gelişen bu doğa olayları neticesinde göçler kitlesel olmaktadır. Çünkü bu afetler, yaşanan toprağın herhangi bir köşesinde barınmayı olanaksız hale getirmektedir. İklim değişikliğinin yerinden olma sonuçlarını ciddi şekilde görecektir olan ülkeler, deniz seviyesine yakın yerleşimleri olan ülkelerdir. Bu durumdaki ülkeler tamamen yok olma tehlikesi taşıdığından ülke vatandaşlarının korunma ihtiyacı mecburidir. Yukarıda ele aldığımız deniz seviyesinin yükselmesi ile toprakları sular altında kalmaya başlayan Tuvalu ülkesi de şu anda adaptasyon çalışmaları yapmaya başlamıştır. Ancak halk göç etmenin yakın bir gelecekte gerçekleşeceğinin bilincindedir. Evlerini güçlendirmeye çalışan, kıyılarına set çeken, tuz biriken topraklarında tarım yapmanın yollarını arayan Tuvalu halkı için finansal destek sağlamak hayati bir öneme sahiptir. Uluslararası bir tanım olmayan iklim nedeni ile göç eden kişilerden biri olmamak için göçe başvurma sürecini uzatmak, iklimle mücadele için hayata geçirmeye çalıştıkları projeler ile mümkün olacaktır. Bu nedenle gelişmiş ülkelerin Tuvalu gibi ekonomisi dışa bağımlı hale gelmeye başlayan iklim değişikliğinin etkisini zorlu bir şekilde yaşayan ülkelere destek sağlaması gerekmektedir.

İklim değişikliği bir gerçektir ve bu değişiklikten kaynaklanan olumsuzluklardan Pasifik'teki adalar yoğun bir şekilde etkilenmektedir. Pasifik'te bulunan adalardaki insanlar iklim değişikliği nedeni ile en son reddede yer değiştirmek zorunda kalacaklardır. Küresel aktörler, bu durumun önemini kavramalı, göç edenleri nasıl ve nerede barındırabileceklerine dair çözümler üretmeye başlamalıdır. Hâlihazırda iklim nedeni ile göç eden insanlar, ülkelerine geri dönmeleri halinde ölüm, insanlık dışı muamele, haysiyet kırıcı ceza ve işkenceye maruz kalmayacakları için gittikleri ülkede mülteci olarak kabul edilmemekte ve korunma sağlanmamaktadır. Çalışmada; iklimsel koşullar nedeni ile göç eden insanlar için kullanılan kavramların karmaşasına değinilmiş ve göç eden bu insanlar için uluslararası bağlamda bir tanımda uzlaşa sağlanamadığı görülmüştür. Bunun nedenlerinden biri, göç eden bu kişilerin 1951 Cenevre Sözleşmesi kapsamında mülteci tanımına girmemeleridir. Bölgesel konvansiyonlar ve ulusal mevzuatlarla koruma altına alınmaya çalışılan bu insanlar için atılan adımlar yetersiz kalmaktadır. İklim olayları nedeni ile yerlerinden göç etmek zorunda kalan insanlar sorunu küresel bir niteliğe sahiptir ve uluslararası tüm sükeleri ilgilendirmektedir. İklim değişikliğinin etkileri gün geçtikçe

artmakta ve savunmasız kalan birçok insan göç etmek zorunda kalmaktadır. Bu durum uluslararası bir tanım oluşturmayı zorunlu kılmaktadır. Bu insanlar ya 1951 Cenevre Sözleşmesi kapsamına alınmalı ya da yeni bir uluslararası anlaşma yapılarak yaşama haklarına sahip çıkılmalıdır. Uluslararası hukukun sessiz kaldığı yerlerde ise 6458 sayılı Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu 63'üncü maddesinde kabul edilmiş olan ikincil koruma statüsü⁸ gibi ulusal mevzuatlar iklim değişikliğine bağlı göç eden kişiler için geliştirilip bu boşluğu doldurabilir. Bu tür düzenlemeler, iklim değişikliği nedeni ile göç etmek zorunda kalan kişilere nasıl bir statü verileceği belirsizliğini ortadan kaldıracak bir çözüm olabilir. Bu nedenle iklim değişikliği göçmenleri, uluslararası hukukun tartışmalı konuları arasında yer almaktadır. İklim değişikli ve göç arasında karmaşık olan ilişkiyi tüm boyutları ile anlamak ve analiz etmek gerekmektedir. İklim değişikliğinin getirdiği sonuçlar ile başa çıkmak ancak bu şekilde mümkün olacaktır.

Kaynakça

- A/RES/71/1 (2016). "Resolution adopted by the General Assembly on 19 September 2016", 20.10.2020 tarihinde <https://undocs.org/A/RES/71/1> adresinden alındı.
- Aghazarm, C. ve Laczo, F. (2009). "Migration, Environment and Climate Change: Assessing the Evidence", IOM, Geneva.
- Akalın, M. (2012), "El Nino Döneminde Yaşanan Ekstrem Hava Olaylarının Bulaşıcı Hastalıklar Üzerindeki Etkileri", Ankara Üniversitesi Çevre Bilimleri Dergisi, 4(2). 55-64. https://doi.org/10.1501/Csaum_0000000065
- Allgood, L. ve Mcnamara, K. (2017). "Climate-induced migration: Exploring local perspectives in Kiribati", Singapore Journal of Tropical Geography, 38(3). 370-385. <https://doi.org/10.1111/sjtj.12202>.
- Almond, K. (2019). "Rising Sea Levels Are Threatening This Pacific Paradise", 15.09.2021 tarihinde <https://edition.cnn.com/interactive/2019/05/world/tuvalu-climate-change-cnnphotos/> adresinden alındı
- Biermann, F. ve Boas, I. (2010). "Preparing for a Warmer World: Towards A Global Governance System to Protect Climate Refugees", Global Environmental Politics, 10(1). 60-88. DOI: 10.1162/glep.2010.10.1.60
- Bilben, M.S. (2019). "Dünyadan Örnekler Işığında İklim Değişikliği Kaynaklı Göçleri Anlamak", Mediterranean Journal of Humanities, 9(2). DOI: 10.13114/MJH.2019.494
- Birleşmiş Milletler. (2002). "Birleşmiş Milletler İklim Değişikliği Çerçeve Sözleşmesi", 16.09.2021 tarihinde https://webdosya.csb.gov.tr/db/iklim/webmenu/webmenu12421_1.pdf adresinden alındı
- Brown, O. (2008), "Migration and Climate Change", IOM Migration Research Series, Cenevre.
- Campbell, J. (2016). "Will a Giant QR Code Help to Save Environment?", 13.11.2021 tarihinde <https://www.qrcodepress.com/will-giant-qr-code-help-save-environment/8532558/>, adresinden alındı
- Campbell, J., Milan, A. ve Oakes, R. (2016). "Tuvalu: Climate Change and Migration: Relationships Between Household Vulnerability, Human Mobility And Climate Change Report No. 18", United Nations University Institute for Environment and Human Security, 01.12.2021 tarihinde https://www.unescap.org/sites/default/d8files/knowledgeproducts/Online_No_18_Tuvalu_Report_161207_.pdf adresinden alındı
- Challen P. C. (2010). "Migration in the 21st Century: How Will Globalization and Climate Change Affect Migration and Settlement?". Canada, Crabtree Publishing Company.
- Climate Central 1 (2020). "New Coastal Risk Screening Tool Supports Sea Level Rise and Flood Mapping by Year, Water Level, and Elevation Dataset", 15.11.2021 tarihinde <https://sealevel.climatecentral.org/news/new-coastal-risk-screening-tool-supports-sea-level-rise-and-flood-mapping-b/> adresinden alındı
- Climate Central 2 (2020). "Coastal Risk Screening Tool", 15.11.2021 tarihinde <https://coastal.climatecentral.org/> adresinden alındı
- Climate Change Adaptation. "Tuvalu Coastal Adaptation Project", 28.11.2021 tarihinde <https://www.adaptation-undp.org/projects/tuvalu-coastal-adaptation-project> adresinden alındı

⁸Madde 63'e göre; "Mülteci veya şartlı mülteci olarak nitelendirilemeyen, ancak menşee ülkesine veya ikamet ülkesine geri gönderildiği takdirde; a) Ölüm cezasına mahkûm olacak veya ölüm cezası infaz edilecek, b) İşkenceye, insanlık dışı ya da onur kırıcı ceza veya muameleye maruz kalacak, c) Uluslararası veya ülke genelindeki silahlı çatışma durumlarda, ayırım gözetmeyen şiddet hareketleri nedeniyle şahsına yönelik ciddi tehditle karşılaşacak, olması nedeniyle menşee ülkesinin veya ikamet ülkesinin korumasından yararlanamayan veya söz konusu tehdit nedeniyle yararlanmak istemeyen yabancı ya da vatansız kişiye, statü belirleme işlemleri sonrasında ikincil koruma statüsü verilir" (Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu, 2013: 25).

- Çeber, Z.P. (2013). “İklim Değişikliği ve Göç”, 15.04.2020 tarihinde <https://yesilgazete.org/blog/2013/02/23/iklim-degisikligi-ve-goc-zeynep-pelin-ceber/> adresinden alındı
- Dimas, J. (2021). “Our Ears Are Burning Whilst We’re Sinking”, 25.11.2021 tarihinde <https://www.fightfortuvalu.com/posts/our-ears-are-burning-whilst-were-sinking> adresinden alındı
- Ekşi, N. (2016). “İklim Mültecileri”, Göç Araştırmaları Dergisi, 2(2). 10-58.
- Ergin, M. “Küresel Isınma, Deniz Seviyesi Değişimi ve Kıyılardaki Riskler”, 13.10.2021 tarihinde https://www.jmo.org.tr/resimler/ekler/df1f7b57190c3ca_ek.pdf adresinden alındı
- Fight For Tuvalu, “How It Started”, 25.11.2021 tarihinde <https://www.fightfortuvalu.com/our-mission> adresinden alındı
- Ford, M.R., Kench, P.S., Owen, S.D. (2018). “Patterns Of Island Change and Persistence Offer Alternate Adaptation Pathways For Atoll Nations”, 20.04.2020 tarihinde <https://www.nature.com/articles/s41467-018-02954-1.pdf> adresinden alındı
- Gemenne, F., Brucker, P. ve Lonsco, D. (2014). “The State of Environmental Migration 2014-A Review of 2013”. International Organization for Migration.
- Gunther, S. (2010). “Maldiv Adaları yakında sular altında kalabilir”, 14.10.2021 tarihinde <https://www.dw.com/tr/maldiv-adalar%C4%B1-yak%C4%B1nda-sular-alt%C4%B1nda-kalabilir/a-6278252> adresinden alındı
- Hooijdonk, R. (2019). “Artificial Islands Could Offer a Solution for Climate Migrants and the Growing Global Population”, 20.11.2021 tarihinde <https://richardvanhooijdonk.com/blog/en/artificial-islands-could-offer-a-solution-for-climate-migrants-and-the-growing-global-population/> adresinden alındı
- Iom Un Migration (2021). “PCCMHS Hosts Successful COP26 Side Event on Climate-related Mobility”, 25.11.2021 tarihinde <https://www.iom.int/news/pccmhs-hosts-successful-cop26-side-event-climate-related-mobility> adresinden alındı
- Iom, (2014). “Perspectives on Migration, Environment and Climate Change”, 18.09.2021 tarihinde http://publications.iom.int/system/files/pdf/meccinfosheet_climatechange_activities.pdf adresinden alındı
- IPCC (2021). “AR6 Climate Change 2021: The Physical Science Basis”, 20.10.2021 tarihinde https://www.ipcc.ch/report/ar6/wg1/downloads/report/IPCC_AR6_WGI_Full_Report.pdf adresinden alındı
- İHA (2009). “Sular altında kalacak ada ülkeleri”, 20.10.2021 tarihinde <https://www.iha.com.tr/haber-sular-altinda-kalacak-ada-ulkeleri-94332/> adresinden alındı
- İklimin, “İklimin İçin Rehber”, 25.09.2021 tarihinde <https://www.iklimin.org/ikliminrehber.pdf> adresinden alındı
- İnal, O. (2012). “Yaşamak İçin Kaçanlar: Ekolojik Mülteciler”, 17.12.2020 tarihinde <http://ekoioq.com/yasamak-icin-kacanlar-ekolojik-multeciler/> adresinden alındı
- İrdem, İ, MUTLU, A., ÜRE, B. (2015). “Ekolojik Mültecilik”, Memleket Siyaset Yönetimi, (10)23, 79-118. <http://www.msydergi.com/uploads/dergi/209.pdf>
- Kampala Convention (2009). 10.11.2021 tarihinde https://au.int/sites/default/files/treaties/36846-treaty-kampala_convention.pdf adresinden alındı
- Kniveton, D., Schmidt-Verkerk, K., Smith, C. ve Black, R. (2008). “Climate Change and Migration: Improving Methodologies to Estimate Flows”, International Organization for Migration, IOM Migration Research Series, No: 33, Switzerland.
- Knowles, D. (2021). “Tuvalu is sinking’: Island nation threatened by sea level rise looks for salvation”, 14.11.2021 tarihinde <https://news.yahoo.com/tuvalu-is-sinking-island-nation-threatened-by-sea-level-rise-looks-for-salvation-100037771.html> adresinden alındı
- Kulp, S. ve Strauss, M. (2019). “New Elevation Data Triple Estimates Of Global Vulnerability To Sea-Level Rise And Coastal Flooding”, 20.10.2021 tarihinde <https://www.nature.com/articles/s41467-019-12808-z> adresinden alındı
- Kurnaz, L. (2019). “Son Buzul Erimeden”, Doğan Kitap, İstanbul.
- Lubken, U. (2012), “Chasing a Ghost? Environmental Change and Migration in History, Global Environment”, 5(9), 5-24, Napoli, ACADEMIA veritabanı.
- Macdonald, I. (2020). “Constitutional Monarchy of Tuvalu”, 23.11.2021 tarihinde <https://www.fotw.info/flags/tv.html> adresinden alındı
- Mitzman, D. (2015). “Getting wet feet for Tuvalu”, 06.05.2020 tarihinde <https://www.bbc.com/news/>

magazine-32598360 adresinden alındı

Moberg, K. (2009). "Extending Refugee Definitions to Cover Environmentally Displaced Persons Displaces Necessary Protection", *Lowa Law Review*, 94(200), 1107-1137

Molu, E. (2011). "Avustralya Mülteci Temyiz Mahkemesi'nin İklim Değişikliklerinin Kiribati Vatandaşına Mülteci Statüsü Kazandırmayacağına İlişkin 10 Aralık 2009 Tarihli Kararı", *İstanbul Kültür Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 10(1). 225-238.

Myers, N.(2001). "Environmental Refugees: A Growing Phenomenon of the 21st Century", *Philosophical Transactions: Biological Sciences*, , 357(1420). 609-613. doi: 10.1098/rstb.2001.0953.

National Geographic (2013). "What the World Would Look Like if All the Ice Melted", 23.10.2021 tarihinde <https://www.nationalgeographic.com/magazine/article/rising-seas-ice-melt-new-shoreline-maps> adresinden alındı

Ni X. Y. (2015). "A Nation Going Under: Legal Protection for Climate Change Refugees", *Boston College International and Comparative Law Review*. 38 (2). 329-366. <https://lawdigitalcommons.bc.edu/iclr/vol38/iss2/7/>.

Official Journal Of The European Communities (2001). "Council Directive 2001/55/ Ec Of 20 July 2001", 01.10.2021 tarihinde <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:32001L0055&from=EN> adresinden alındı

Özdal, B. ve Tutan E. (2018). *Temel Kavramlar ve Olgular*. B. Özdal (Ed.), *Uluslararası Göç ve Nüfus Hareketleri Bağlamında Türkiye içinde* (s. 3-60). Bursa: Dora Yayıncılık.

Pacific Community (2007). "Tuvalu Demographic And Health Survey (Dhs) Report 2007", 11.11.2021 tarihinde https://sdd.spc.int/digital_library/tuvalu-demographic-and-health-survey-dhs-report-2007 adresinden alındı

Pacific Community "Tuvalu", 11.11.2021 tarihinde <https://sdd.spc.int/tv> adresinden alındı

Raeside, R. (2007). "Tuvalu", 14.05.2020 tarihinde <http://fotw.chlewey.net/flags/tv.html> adresinden alındı

Roy, E.A. (2019). "'One Day We'll Disappear': Tuvalu's Sinking Islands", 03.04.2020 tarihinde <https://www.theguardian.com/global-development/2019/may/16/one-day-disappear-tuvalu-sinking-islands-rising-seas-climate-change> adresinden alındı

Safi, S. (2020). "Ioane Teitiota Kırbati / Yeni Zelanda Davası Ve Bm İnsan Hakları Komitesi'nin İklim Mültecileri İle İlgili Tarihi Kararı", *Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 22 (2), 509-540 . <https://doi.org/10.33717/deuhfd.800899>

Satreps, "Aiming to Rehabilitate the Islands with High Resilience", 15.11.2021 tarihinde https://www.jst.go.jp/global/english/case/environment_energy_3.html adresinden alındı

Stabinsky D. & Hoffmaister J. P. (2012). "Loss and Damage: Defining Slow Onset Events. Briefing Paper on Loss and Damage. Asia and Eastern Europe Regional Meeting 27-29 August 2012", Bangkok. Third World Network.

Tekin. E. (2020). "Uluslararası Hukuk Bağlamında İklim Mültecilerinin Korunması Sorunu", *Türkiye Barolar Birliği Dergisi*, 2020 (147). 313-332. <http://tbbdergisi.barobirlik.org.tr/m2020-147-1910>.

Text of the 1951 Convention Relating to the Status of Refugees, 16.05.2020 tarihinde <https://www.unhcr.org/3b66c2aa10> adresinden alındı

The Guardian (2021). "Tuvalu Minister To Address Cop26 Knee Deep In Water To Highlight Climate Crisis And Sea Level Rise", 12.11.2021 tarihinde <https://www.theguardian.com/environment/2021/nov/08/tuvalu-minister-to-address-cop26-knee-deep-in-seawater-to-highlight-climate-crisis> adresinden alındı

The Intergovernmental Panel On Climate Change (2008). "Climate Change 2007 Synthesis Report", Değerlendirme Raporu, Cenevre.

The Intergovernmental Panel On Climate Change (IPCC). (2013-2014), "Fifth Assessment Report (AR5)", Değerlendirme Raporu.

Timeless Tuvalu, "Save Tuvalu and Save the World", 28.11.2021 tarihinde <https://www.timelesstuvalu.com/tour-item/our-people/> adresinden alındı

Turgut, N.Y. (2018). "Çevresel Göç Ve Çevre Göçmenleri Sorununun Çevre Hukukundaki Yeri ", *TBB Dergisi*, (139). <http://tbbdergisi.barobirlik.org.tr/m2018-139-1812>

Türkiye Cumhuriyeti Çevre, Şehircilik Ve İklim Değişikliği Bakanlığı 1, "Birleşmiş Milletler İklim Değişikliği Çerçeve Sözleşmesi", 25.09.2021 tarihinde <https://iklim.csb.gov.tr/birlesmis-milletler-iklim->

degisikligi-cerceve-sozlesmesi-i-4362 adresinden alındı

Türkiye Cumhuriyeti Çevre, Şehircilik Ve İklim Değişikliği Bakanlığı 2, “Kyoto Protokolü”, 25.09.2021 tarihinde <https://iklim.csb.gov.tr/kyoto-protokolu-i-4363> adresinden alındı

Un General Assembly (2016). “New York Declaration for Refugees and Migrants : resolution / adopted by the General Assembly, 3 October 2016, A/RES/71/1”, 30.11.2021 tarihinde <https://www.refworld.org/docid/57ceb74a4.html> adresinden alındı

Un News (2019). “Save Tuvalu; save the world’; UN Chief Echoes Rallying Cry From Front Lines Of Global Climate Emergency”, 15.11.2021 tarihinde <https://news.un.org/en/story/2019/05/1039431> adresinden alındı
The Un Refugee Agency, “Asylum and Migration”, 10.10.2021 tarihinde <https://www.unhcr.org/asylum-and-migration.html> adresinden alındı

Unfccc (2010). “The Cancun Agreement”, 11.11.2021 tarihinde <https://unfccc.int/tools/cancun/cancun-agreements/main-objectives-of-the-agreements/index.html#c33> adresinden alındı

Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu (2013). 24.03.2022 tarihinde <https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.6458.pdf> adresinden alındı

Zetter, R. (2009). “The Role of Legal and Normative Frameworks for the Protection of Environmentally Displaced People” İçinde Migration, Environment and Climate Change: Assessing the Evidence, F. Laczko ve C. Aghazarm (Ed), International Organization for Migration.

Ziya, O. (2012), “Mülteci-Göçmen Belirsizliğinde İklim Mültecileri”, Türkiye Barolar Birliği Dergisi, (99), 229-240. <http://tbbdergisi.barobirlik.org.tr/m2012-99-1156>